

DOLENJSKI LIST

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUD

O MESTO

LASTNIK IN IZDAJATELJ: Okrajni odbor SZDL Novo mesto - Izhaja vsak četrtrek - Posamezna številka 15 din - LETNA NAROČNINA 600 din, polletna 300 din, četrtletna 150 din; plačljiva je vnaprej - Za inozemstvo 1200 din oziroma 4 ameriške dolarje - TEKOCI RACUN pri Mestni hranilnici - Komunalni banki v Novem mestu št. 606-70/3-24

Stev. 27 (537)

Leto XI.

NOVO MESTO, 7. JULIJA 1960

Urednik: Okrajni odbor - Glavni in odgovorni urednik Tone Gošnik - NASLOV UREDNIŠTVA IN UPRAVE: Novo mesto, Glavni trg št. 3 (vhod iz Dilančeve ulice) - Poštni predal Novo mesto 33 - TELEFON uredništva in uprave št. 127 - Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo - TISKA Casopisno podjetje »Delo« v Ljubljani

STUDIJSKA KNJIGARNA
MIRANA JARCA
NOVO MESTO

ZAPISKI S PLENUMA OK ZKS NOVO MESTO

S silo prepričanja

uvajljati praktično graditev socializma

Kako izpolnjujejo komunisti v okraju svoje naloge v sedanjem obdobju silnega tempa graditve socializma in nadaljnega gospodarskega razvoja? Kako delajo osnovne organizacije ZKS na terenu in v podjetjih? Predvsem tema dneva vprašanja je bil namenjen sobotni plenum Okrajnega komiteja ZKS, ki je potekel ob veliki udeležbi članov OK in povabljenih v prostorih Okrajnega zavoda za izobraževanje odraslih. Skrbno sestavljeno in zelo dolga analiza o delu komunistov v okraju je podal org. sekretar OK ZKS Ing. Jože Legan. Med drugim je ugotovil, da so bile letne konference osnovnih organizacij ZKS vsebinsko bogatejše kot prejšnja leta, čeprav afirmacija teh organizacij navzlic napredku le še prepočasi poteka. Zlasti v nekaterih večjih podjetjih in ponekod tudi na vasi je viden napredek osnovnih organizacij ZKS. Nadaljnje prenašanje pristojnosti od okraja na komune (decentralizacija) pa terja prav zdaj novih naporov, da družbeno samoupravljajoče pozne še globlje in še trdnjeje korenine.

Poročilo sekretarja - za njim pa tudi plodna razprava - je opozorilo, da je pomankanje posluha za pereče probleme izven organizacije ena izmed slabosti, ki jih bodo morale isticati osnovne organizacije čimprej odpraviti. Tako morajo v mestih marsikje postati šablona, čeprav žive take organizacije sredi nastajanja stanovanjskih skupnosti, teh izrazito samoupravnih enot, katerih zgraditev in utrditve je zdaj neposredna naloga. Sredi živahnega žitljenja društev in različnih organizacij ima osnovna organizacija ZKS pač dovolj široko področje umeševanja. Prav z njim se bo znebila škodljive zaprtosti vase, sestanki in delo pa bodo postali bolj življenjski. Na vasi danes ni in ne bo napredka, če ne ustvarimo trajnega in plodnega sodelovanja kmetov-zadružnikov s svojimi zadruhami. Navzlic jasnim smernicam za modernizacijo kmetijstva imamo še vedno primere, da kmetje-komunisti ne sodelujejo pogodbeno s KZ (niso v kooperaciji) ali pa le navidez, z majhnimi, nepomembnimi površinami. Šibkost dela komunistov na vasi se odraža tudi v slabem sprejemanju novih članov (od letos sprejetih 212 novih članov so samo 4 kmetje), v zanemarjanju mladine in majhni skrbi za bolj razgibano družbeno življenje na vasi. Osnovne organizacije v gospodarskih podjetjih so z novimi oblikami dela zelo zboljšale svoj vpliv; na splošno imajo manj slabosti kot terenske in vaške organizacije.

Na plenumu so opozorili tudi na važnost gozdarstva v okraju, ki je za gospodarstvo našega področja izredno pomembno, a mu dostikrat ne posvečamo potrebne skrbi. Med gozdni delavci, logarji in drugimi je politično delo nemalokrat zanemarjeno. Od lanskega oktobra do letošnjega junija je bilo ugotovljenih za več kot 7400 m² črnih sečenj, kar kaže na pojave korumpiranosti med logarji. Precej kritik je deležno tudi gostinstvo, v katerem dela le malo komunistov. Tudi v trgovini je izmed vseh zaposlenih komaj 12% komunistov. Tu bo treba več političnega dela med delavci in uslužbenci obeh važnih panog, preko ObLO in zbornic pa bo treba nepravilnosti hitreje in učinkoviteje odpravljati. Nasploh velja opozoriti na večjo budnost in vseh gospodarskih organizacij; v preprečevanju gospodarskega kriminala moramo namreč doseči več uspehov kot smo jih doslej.

Ustanavljanju aktivov ZK (v ustanovah, ObLO, med športniki, inženirji, skupinami raznih strokovnjakov in pod.) in občinskih aktivov ZK (n. pr. za komuniste iz šol, odbora in oddelka za prosveto ObLO ter za podobne skupine) bo treba posvetiti več skrbi. Organizacija mora postati bolj mobilna; sestajati se je treba po potrebi, odveč pa prakso, da so postale osnovne organizacije marsikje samo neke vrste študijskih grup. Sploh bo treba, tako je bilo na plenumu posebej poudarjeno, sestajanje članstva izboljšati in kvaliteto dvigniti. Dosedanje razbremenjevanje vodilnih kadrov je n. pr. pokazalo, da smo že pritegnili v družbeno delo celo vrsto mladih ljudi, ki so prej stali ob strani, oz. da so dobili svojim sposobnostim primerno zaposlitev in pomoč v delu družbenih organizacij številni novi člani. Anketa je potrdila, da je n. pr. 300 tovarišev (od 500 anketiranih) prišlo od prejšnjih 15 ali celo 16 funkcij na povprečno 6 funkcij. Akcija še ni zaključena; vsaka ozkost in vase zaprtost pri tem delu nam samo škoduje.

Ideološkemu izobraževanju so na plenumu posvetili precej skrbi. Čeprav je bilo že na jesenskem plenumu OK ZKS močno podčrtano, kako nam je potrebno načrtno in uspešno ideološko-vzgojno delo, to področje še ni našlo pravih uspehov. V 15 industrijskih podjetjih smo n. pr. razpravljali, da bi najnuj morala imeti izobraževalne centre, pa je bil v minulih sezonah ustanovljen en sam tak center (v Celuzli). Za izobraževanje žal še ni pravega razumevanja med vodilnim kadrom, hkrati pa vsi vemo, da neuk, nerazgledan in zaostal delavec ne more uspešno reševati zahtev moderne proizvodnje. Več uspehov je doseglo ideološko-vzgojno delo prek delavskih univerz. Po enem letu njihovega uspešnega dela lahko ugotovimo, da so jih ponekod smatrali za »nujno zlo«, ne pa kot prepotraben, važen pripomoček za splošno vzgojo ljudi. Vnaprej bo treba še bolj kot doslej tudi materialno in kadrovsko okrepiti te izobraževalne ustanove. Odgovornost osnovnih organizacij za izobraževanje s tem seveda ni prenehala, kot so ponekod napačno razumeli vlogo delavskih univerz. Ideološko delo je sestavni del celotnega udejstvovanja komiteja ali osnovne organizacije, ne pa samo skrb ideoloških komisij.

Zdaj je v okraju 4374 komunistov; lani je bilo na novo sprejetih 509 članov, letos 212. V primerjavi z letom 1958 je porast novo sprejetih večji za 60 odstotkov. Se vedno imamo v okraju 41 gospodarskih organizacij, v katerih bi lahko imeli samostojne osnovne organizacije. Res je, da bo treba osnovnim organizacijam v malih podjetjih bolj pomagati. Odveč so pa pomisleki proti ustanavljanju novih organizacij tudi v manjših podjetjih, češ »da bomo potem osiromašili vsako ali terensko organizacijo ZKS«. Komunist naj bo vezan organizacijsko na delovnem mestu, kjer ustvarja proizvodnjo ali dela v upravi, šoli ali zapodu; na vasi ali doma ga lahko še vedno angažiramo za pomoč v delu z različnimi oblikami sodelovanja. Plenum je zato sklenil, da postavimo nove osnovne organizacije povsod tam, kjer obstajajo zato pogoji.

Plodno razpravo in potrjene ugotovitve poročila so na plenumu strnili v sklepe, ki jih bodo dobili v kratkem vsi občinski komiteji in samostojne tovarniške organizacije ZKS. Z njihovo pomočjo bodo seznanili s stališči in z novimi nalogami vse komuniste v okraju, ki imajo v nadaljnjem razvoju našega področja prav gotovo veliko odgovornost in obsežno torišče udejstvovanja. Prav v sedanjem času, ko se borimo za ureditve zadnjih nalog tekoče petletke in je od njihovih pravočasnih izpolnitve odvisen hitrejši ali počasnejši nadaljnji napredek Dolenjske, Spod. Posavja in Bele krajine, je bil delovni obracun komunistov okraja s plodnim plenumom in z njegovimi sklepi zares potreben koristen.

PO ZAOSTRITVI NADALJNEGA DODELJEVANJA KREDITOV ZA OBRATNA SREDSTVA SE TOLIKO BOLJ VELJA:

Vse za proizvodnjo

in pravočasno izpolnitev letošnjega družbenega plana, za kar mobilizirajmo prav vse naše rezerve in vse naše močil

Na 7. seji zbora proizvajalcev OLO, katere so se 1. julija udeležili tudi vsi predsedniki ObLO in povabljeni direktorji nekaterih večjih podjetij iz okraja, so se odborniki seznanili z izredno pomembnimi gospodarskimi vprašanji: z novimi ekonomskimi ukrepi glede na zaostritev nadaljnega dodeljevanja kreditov za obratna sredstva. Zaradi vedno večjih zadolžitvev gospodarskih organizacij pri bankah za obratna sredstva, kamor smo doslej zelo malo vlagali lastnih sredstev, znaša primanjkljaj potrebnih obratnih sredstev pribl. eno milijardo dinarjev. Za izpolnitev družbenega plana v celoti bo treba zagotoviti predvsem ta sredstva. Banke bodo po sklepu Gospodarskega odbora ZIS ustavile vsako povečanje skupnih kreditov za obratna sredstva nad stanjem, ki je bilo doseženo letos 30. aprila.

Za kaj gre v novem položaju? Večina naših gospodarskih organizacij je doslej vlagala v obratna sredstva le tisti del, ki je bil obvezen po predpisih o črpanju investicijskih sredstev, medtem ko so potrebe za obratnih sredstvih krile iz bančnih virov. Spričo dej-

stvo, da smo »okraj brez rezerv«, v obratna sredstva res nismo vlagali pomembnejših naložb. Večina vseh razpoložljivih sredstev smo iz leta v

leto nalagali v industrijsko izgradnjo in si tako ustvarili osnovne temelje za nadaljnji razvoj. V pogojih, v kakršnih smo bili vsa povojna leta, bi drugače tudi skoraj ne mogli ravnati.

Letošnje investicije v okraju se bodo po družbenem pla-

obratnih sredstev. Novi predpisi terjajo, da bodo banke odslej prepredile vsak porast kreditov oziroma posojil iz bančnih sredstev, ki bi presegle stanje, doseženo na dan 30. aprila 1960.

Kaj vse vpliva na stanje, kakršno smo dosegli glede na vedno večje zahteve po novih obratnih (bančnih) sredstvih? Prav gotovo nismo izjema glede široke investicijske fronte, v katero smo zašli. Gradbena in obratna podjetja niso več v stanju zadovoljiti vsem željam, naročilom in vedno hujšemu pritisku za gradbene storitve; zategadelj naraščajo cene gradbenega materiala in uslug; dobiti obrtnika - pomeni danes že srečo ali izjemo! Veliko je građenj, ki smo jih začeli, ne da bi imeli zanje zagotovljena vsa potrebna

spodarsko šibak okraj, pereč in težak. Z razpoložljivimi sredstvi (dosedanjimi krediti) gospodarskih organizacij bo treba pokriti primanjkljaj, ki je nastal spričo ustavljenih novih kreditov in že dodeljenih sredstev. Posebno pereč je problem za vsa tri glavna podjetja kovinske industrije, ker bi spričo položaja, v kakršnem so ta podjetja, lahko tu najprej nastopile resne motnje v proizvodnji.

Resna odgovornost zbora proizvajalcev, vseh občinskih zborov in delavskih svetov

Zbor proizvajalcev se zaveda resnosti nastalega položaja. Opozoril je - potem ko je v plodni razpravi izmenjal stališča, pri katerih so posebej prispevali tovariši Niko Belovavlovič, Viktor Zupancič, Luka Dolenc, Ludvik Golob, Jurij Levčičnik, Franjo Bule in drugi - zlasti na tele naloge:

1. - široko fronto investicij noramo zožiti na to, kar res najbolj potrebujemo, medtem ko moramo vsa ostala nujna, čeprav potrebna dela, začasno odložiti in zanje najprej zbrati potrebna sredstva, nato pa se jih lotiti;

(Nadaljevanje na 2. strani)

V oktobru: okrajna konferenca ZKS

Na sobotnem plenumu Okrajnega komiteja Zveze komunistov Slovenije so med drugim sklenili, da bo letos oktobra okrajna konferenca ZKS. Na vsakih 20 članov bodo izvolili v osnovnih organizacijah po enega delegata, tako da bo 4.374 komunistov, kolikor jih je zdaj v okraju, zastopalo na konferenci 218 delegatov.

V soboto občni zbor Gostinske zbornice

V prostorih Vajeniške šole v Novem mestu se bo v soboto 9. julija ob devetih dopoldne začel VIII. redni letni občni zbor Gostinske zbornice za okraj Novo mesto. Poročilo upravnega odbora zbornice je bilo razposlano medtem delegatom.

Z zbora Gorjanskega bataljona, ki se je drugič po končani vojni sestal v ponedeljek dopoldne na Prečniku pri Orehoviču - več o tem berite na 4. strani današnje številke

stva, da smo »okraj brez rezerv«, v obratna sredstva res nismo vlagali pomembnejših naložb. Večina vseh razpoložljivih sredstev smo iz leta v

VREME

ZA ČAS OD 7.-17. JULIJA:

Približno do 10. julija bo v splošnem lepo vreme, nekako od 11. julija dalje spet nestalno s pogostimi padavinami, predvsem krajevne nevihtne plohe. Dr. V. M.

nu za 1960 povečale v primerjavi z letom 1958 za 17,7 odst., družbeni bruto proizvod po kar za 49,4 odst. Obratna sredstva naj bi se letos po planu kreditne bilance povečala na 9 milijard in 640 milijonov. Razvoj proizvodnje pa je v nekaterih panogah hitrejši kot ga predvideva družbeni plan, zato računamo, da bodo narasli zahtevki po obratnih sredstvih na 10 milijard in 386 milijonov. Ze do 30. aprila letos pa smo dosegli 95,6 odst. povečanja dodeljenih

sredstva, precej del pa smo finančno presegle, čeprav nismo imeli zagotovljenega kritja. Stvari smo pokrivali v praksi tako, da smo zahtevali vedno nove kredite iz bančnih virov, ker so take gradnje potekala v bistvu iz kreditiranja gradbenih podjetij. Tu pa se začena veriga potreb obratnih kreditov, ki je - gledano v državnem merilu - sprožila nujne ukrepe Gospodarskega odbora ZIS.

Nastali položaj je zlasti za naš, še vedno sorazmerno go-

Za uspešen zaključek sezone:

Dveh pomembnih kulturnih dogodkov letošnje junjske kronike gledališča PD Svobode - Dušan Jereb v Novem mestu zlepa ne bo moč pozabiti gostovanja Drame SNG iz Ljubljane z »Dvanajstim porotniki« in zaključne prireditve domačega odra, ki smo je hvaležno sprejeli in toplo pozdravili minulih četrtki in petek. Tretja premiera domačega gledališča v pravkar zaključeni sezoni je bila drama PLINSKA LUČ avtorja Patricia Hamiltona. Zahtevno odsko delo (pred leti smo ga videli na filmskem platnu s Ch. Boyerjem in Ingrid Bergmanovo) je zažvelo pred nami po zaslugi odličnih igralcev in realne režije domala tako kot si ga lahko le želimo: nazorno, prepričljivo in z vso brezobzirnostjo, ki zareže gledalca v spomin glohoko brazdo. Ni dvoma, da je PLINSKA LUČ kot psihološko-konverzijska drama za igralce trla preizkušnja; prav zato smo uspeli premiere in njere ponovitve tolikanj bolj veseli. Prepričala nas je znova, da so odveč pomisleki in vprašanja, ali amaterska gledališka dejavnost na Dolenjskem nečja. Prav narobe: že zdaj lahko pričakujemo živahno stvarjanje domače gledališke družine, ki bo naredila Novemu mestu z okolico hvaležno uslugo, če bo jesensko sezono začela kar s ponovitvijo Hamiltonove drame, saj si tokrat mnogi dela niso utegnili otedati. Priznamo še: le redki so »vlekavali«, da bi utegnili premiera 30. junija večer napovedati dvorano: a jo je, celo dvakrat. Navdušen aplavz pred odprto sceno je

»Plinska luč«

bil iskrena zahvala igralcem, ki so s požrvalnim delom postvarili umetnino, katere dobro jedro nas plemeniti. PLINSKO LUČ so hoteli zaigrati Novomeščani že pred dvema letoma (žal zaradi časovne stiske niso utegnili z njo na nedavni festival v Kopru), a šele zdaj jim je uspelo zamisel uresničiti. Režiser prof. Tone Trdan je dal igralcem v ustvarjanju pravega likov dokaj svobodno roko; doživeto zaigrana drama je plod zdravega realizma, s kakršnim se je režiser lotil dela. Zakonca Manningham sta igrala Marija Sali in Tone Gortnar; vloga krhke, nežne in iskreno ljubeče, čeprav po zločinu kruto prevarane soproge, je bila prav gotovo ena najboljših, kar jih je na novomeškem odru doslej zaigrala M. Sali. Njeno živno nasprotje je bil v nastopu in maski odlični soprog (T. Gortnar), zloben in pokvarjen do kraja, noli sadizma in temnih naklepev. Dvojico je z domiselno in hvaležno igro izredno dobro dopolnjeval inšpektor Rongh (Riko Urh), ki je edločil usodo zapeljanke in morilca Plemenito Elizabeth je s pravim občutkom za trojenje v družinski tragediji zaigrala Mara Glonar, pokvarjena prefrganka Nancy pa je z vsem potrebnim temperamentom dostojno predstavila Eva Nifergal.

Tekst drame je težak; prevajalec je delu obrnil zvršilno angleško dikcijo, ki si navzile prizadevanju vsi nastopajoči tu pa tam le niso bili v celoti kos. Soigra je bila izpiljena

scena (posojilo Mestnega gledališča iz Ljubljane) v bistvu enostavna, a prav učinkovita. Igra s svetlobo je v dramii nepogrešljiva; po zaslugi Nika Pauliča je bila res njen sestavni del. Inšpicient je bil Franc Štirn, odski mojster Lojze Ivanetič, zares odlične maske pa so delo toy. Segednove in Franca Kralja.

Naj zaključimo z željo, da bi bilo uspešno delo domačih gledaliških igralcev zares obet za skorajšnje srečanje z njimi v novi in zgodnji jesenski sezoni! Za njihovo nesebično amaterstvo pa v imenu vseh, ki so bili lani in letos gostje novomeškega gledališča: prisrčna hvala!

Tg.

V »Plinski luči« so nastopili: Riko Urh, Marija Sali, Eva Nifergal, Tone Gortnar (sedé, z leve proti desni); Ivo Pavšič, Franci Štirn, Mara Glonar, režiser prof. Tone Trdan (stoje, z leve proti desni)

VSE ZA PROIZVODNJO

(Nadaljevanje s 1. strani)

2. — slihehna gospodar. organizacija v okraju naj najprej skrbno sama pregleda, kako gospodarji z obratnimi sredstvi, koliko jih ima, koliko jih bo povečala iz lastnih skladov;

3. — osnovna in glavna naloga pa je vprašanje proizvodnje; boriti se moramo za vsako ceno, da dosežemo vse proizvodne plane. Pri tem je treba izkoristiti vse rezerve (še vedno jih je veliko v dvojnih in trojnih izmenah, v večji

storilnosti, v boljsem nagrajevanju po učinku itd.).

4. — Gospodarske organizacije, ObLO, OLO, vsi DS in UO podjetij ter sindikati naj sestavijo kritično-mobilizacijske analize stanja in ugotovijo, kaj je potrebno ukreniti najprej doma, v podjetju, in nato v občini in okraju. Ugotavljanje domačega stanja povežemo z smernicami nedavnih razprav v zvezi in republiški ljudski skupščini. Le z mobilizacijo vseh naših sil se lahko uspešno lotimo

reševanja teh težav, z poslednicami in vztrajnim delom pa bomo tudi uspeli!

5. — Ustanovi se koordinacijski medbančni odbor v okrajnem zboru proizvajalcev, ki bo reševal te probleme in tudi ukrepal; za predsednika odbora so na seji izvolili tov. Ludvika Goloba, podpredsednika OLO. Odbor bo skrbel za prelivanje sredstev med bankami in podjetji.

6. — Uvesti bo treba strogo finančno disciplino, pregledati vse zaloge, pokazati povsod več komercialne spretnosti in hitrega ukrepanja. Zbor naj posreduje republikanski organom pritožbe naših podjetij, ki uvažajo reprodukcijski material ali sestavne dele, a imajo z nakupi deviznih in obratnih sredstev velike izgube in zamude v delu.

7. — Zaostriti je treba odnose v vseh podjetjih, ki izvažajo in poskrbeti, da bodo naše obveznosti do izvoza sproti na tekočem.

8. — V vseh navedenih primerih je treba konkretno ukrepati, ne pa le z golj ugotavljati; pregledati je treba vse na pol dogotovljene zgradbe, investicije in druga dela ter ugotoviti, kaj nam je najbolj potrebno. Brez gospodarskega računa pa se ne sme začeti nobena nova stvar več, vsled česar bo treba spreminiti tudi način dela v okrajnem tajništvu za gospodarstvo, Zavodu za plan in povsod drugod.

9. — Priporočila Gospodarskega odbora pri ZIS sprejema okrajni zbor proizvajalcev v celoti in jih posreduje občinskimi zborom kot vsem gospodarskim organizacijam, da konkretno ukrepa v smislu predlogov.

Na seji so se odborniki seznanili tudi z osnovnimi podatki o uresničevanju družbene plana v obdobju januar-maj 1960, o čemer bomo poročali v prihodnji številki. Potrdili so tudi razdelitev investicij za 1960.

svotimi prejšnjimi dejanji, s tem zadnjim, se pravi, s pogostim tem, da pusti ponesrečeno na cesti, pa se je pokazal popolnoma pokvarjenega.

Avtošoferji, predvsem pa dekleta, ne ustavljajo nepoznanih voznikov pa tudi njihovih vabilom v avtomobil ne nasadajo, če ne želijo doživeti nepredvidenih pustolovščin.

Združeno šoferjev in avtomobilstvo Novo mesto je predlagalo sodišču, naj odloči temu in vsem drugim, ki bi počenjali kaj podobnega vozniki dovoljenje. (Šofer, opisan v drugem primeru, je zaprt; za svoje dejanje se bo v kratkem zagovarjal pred sodiščem.)

NOVO LADJO je dobila pred kratkim Atlantika plovidba iz Dubrovnika. Trampet, ki jo ga prevzeli od nekdanjega brodarstva podjetja, ima 8800 ton nosilnosti in bo dobil ime Konavle. Ladija bo takoj odplula v neko ameriško pristanišče po hitro in v Jugoslavijo pa bo pripelala nekako sredi leta.

NOVA SKLADIŠČA ZA LETOSNJO ŽETEV grade v Srbiji. Do nove žetve jih bo na razpolago za 53 tisoč vagonov žita. Kljub temu pa vse te zmogljivosti še ne bodo zadostovale za vskladitvenje vse žetve, saj bodo letošnji tržni presežki žit znašali okoli 80.000 vagonov. Kljub temu bodo pogosti za vskladitvenje mnogo bolj kot lani, saj so glede na lanske izkušnje pravočasno začeli graditi nove zmogljivosti.

ZUNANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

16. predsednih pogajanjih v Melunu med zastopniki francoske vlade in zastopniki alžirske Fronte za narodno osvoboditev (FLN), za katera je bilo kaj kmalu očito, da so se izjalovila, je prišlo sporočilo časne alžirske vlade, ki pravi, da vlada ne more poslati svoje delegacije v Pariz na pogajanja s francosko vlado. Sporočilo namreč pravi, da »lahko sestanek med delegacijama Francije in Alžirije rodi sadove samo, če so pogoji za takšen sestanek določeni sporazumno in niso vsiljeni.«

Ceprav še ni neposrednega odmeva pariške vlade na sporočilo časne alžirske vlade, se je takoj po končanem predhodnih razgovorih v Melunu zvedelo, da francoska stran kljub zahtevanju o nasprotnem ni ugodila niti eni želji oziroma pogoj alžirske delegacije. Francozi niso ustregli želji Alžircev, da bi dobili stik s svojimi prijatelji v Franciji in Iškum, niso izpolnili zahtev, da bi imeli nekaj svobode gibanja (-ker bi to lahko povzročilo neljubne demonstracije in ogrozilo varnost alžirskih delegatov-), dalje, da bi lahko obiskal zaprtga Ben Bello, da bi predsednik časne alžirske vlade Ferhaci Abas obiskal predsednika de Gaulle in naposled, kar je najvažnejše, da bi alžirska delegacija dobila zagotovila, da bo dejansko zagotovljena možnost za svobodno opredeljevanje vsem Alžircem. Očitno so Francozi to razumljivo in pravzaprav samo ob sebi umevno zahtevanje jemali kot zahtevno politične narave, ki ni v skladu z zgolj vojaškimi pogajanjimi o prekinitvi sovražnosti. Tako niso ugodili niti tej zadnji zahtevi. Razen posebnega letala za zvezo s Tunisom in teleprinterse zveze z

Tunisom alžirska odposlanec niso imeli nobene druge ugodnosti. Po pravici so poudarili, da je tako ravnanje primeren kvečjemu za politične zapornike. Kljub temu časna alžirska vlada ni zaprla vrat pogajanjem. Vlada je spet pripravljena poslati svoje delegacije na pogajanja, če bi Francija sprejela svoje odklonilno stališče.

Generalni sekretar OZN Hammarskjöld je dejal pred nekaj dnevi na U-skovni konferenci, da bo na prihodnjem zasedanju Generalne skupščine morda zastopanih v organizaciji že 96 držav - 14 več kot lani. Računajo, da bi potemtakem azijsko-afriška skupina v OZN lahko štela skoraj 40 članic. In čeprav ni pričakovati, da bi

SPET ODMIK

Tako je spet propadel en poskus, ki upajmo ni zadnji, da bi se zblížili stališči Francije in svobodne Alžirije. In to v času, ko se število svobodnih afriških držav - nekaterih celo bolj gospodarsko zaostalih od Alžirije - iz meseca v mesecu čedalje bolj množi.

Ko se bo namreč letos sestala Generalna skupščina Združenih narodov, bo glas Afrike slišati močnejše kot doslej. Ze letos - letos je »afriško leto« - kakor pravijo na sedežu OZN, je Varnostni svet sprejel prošnje Toga, Kameruna, Federacije Mali in Magadaskarja za sprejem v članstvo. Prihodnji teden bo Varostni svet verjetno pripravil vse potrebno, da bi Kongo in Somalija postala člana OZN.

Ko si bo Nigerija oktobra letos pridobila neodvisnost, bo najmanj 16 suverenih afriških držav članic Združenih narodov. Te države bodo že same ob sebi - celo brez azijskih držav - tvorile pomembno regionalno skupino, za naklonjenost katere se bosta brez dvoma potegovala i Vzhod i Zahod.

države ob vsakem vprašanju glasovale enotno, ker niso glasovalni stroj, je eno gotovo: v vprašanih kolonializmu je njihovo stališče že vnaprej znano. In ta enotnost v kolonialističnih vprašanih je pomembna in ob brez dvoma učinkovito vplivala na ukrepe in odločitve svetovne organizacije.

Pri takšnem dinamičnem osamosvajanju in razvoju »črnskega kontinenta« postaja še bolj zapleteno in anahronistično vztrajanje Francije pri starih stališčih. Kljub de Gaullovim izjavam, ki pomenijo napredek, pa napredka ne more biti, če ostanje to izjave pač samo izjave in se vsaka pogajanja razbihejo ob čerh francoske nepopustljivosti. Ob tako naglem razvoju Afrike pa je ta nepopustljivost tem bolj nevarna in stepta. Primerjamo je lahko z nepopustljivostjo belcev v Južnoafriški uniji. Ta ustvarja čedalje hušje napetosti in zaplete, ki jih lahko razreši samo sila.

Ne pozabimo na spravilo sena!

Medtem ko je v dolini prva košnja že skoraj povsod uspešno končana in so posestva, zadržani obrabi in kmetje pospravili lepe količine dobrega sena, ne bi smeli pozabiti na travnike in senožeči na kočevskih hribovih. Razveseljivo je, da so n. pr. letos na posestvu Klevčev prvič po dolgem času pravočasno pospravili vse seno že 28. junija, prav tako v Birčni vasi in na mnogih drugih obratih kmetijskih posestev. Znano je, kako se borimo za načrtno pitanje goveje živine in za večjo proizvodnjo mleka. Postavljeni so številni

novi hlevi, mnoge pa še gradijo za mlado živino. Prav zato bi morala biti skrb za kar največje količine sena na prvem mestu vseh naših zadrug, vodstev kmetijskih posestev in vseh kmetovalcev. Na sedežu KGP Novo mesto smo zvedeli, da se na košnji na Kočevskem dobro pripravljajo. Zato zares pričakujemo, da ne bo nikjer propadel niti šot sena!

Skokovit razvoj motorizacije

»Motorizacija je ena od soznačnic, ki označuje napredek, ki ga Jugoslavija in njeni narodi dosežajo pri uspešni in hitri gradnji sodobnega gospodarstva.« Je dejal HAN SAN BRKIČ ob nedavni otvoritvi Avtomobilskega salona v Ljubljani.

Proizvodnja motornih vozil pri nas stalno narašča: TAM bo izdelal letos 3000 vozil, po rekonstrukciji pa 6000. V TOMOSU zapusti vsakih pet minut nov Colibri tekoči trak, letos jih bo vseh 50.000. CRVENA ZASTAVA bo dala letos na trg 12.800 vozil, leta 1963 pa že 60.500! IMV Novo mesto bo že letos izdelala 1000 vozil.

STARŠEM IN ŠOLAMI

Tovariš urednik!

Naš list je pred kratkim opozoril na vzgojne naloge do otrok, ki delajo škodo na motornih vozilih po cestah. K temu še nedavni dogodek s ceste čez Gorjance na ovinku pri cestarski hiši nad Badovinem. Kakih osem otrok, ki so pasli živino, se vzuje na ceste, ponujajo šopke gozdnih jagod. In to tako vsiljivo, da moraš pariti, da ne pride do nesreče! Ker imam lepše jagode doma in se mi mudi, vozim počasi dalje. Nenadoma čutim, da je priletel kamen v avto. Brž ustavim in vidim, kako nekaj vsiljivcev zbeži v gozd, na avtomobilu pa je vidna poškodba. Gre torej za nadlego s pretno represalijo, če ne kupiš!

Ta dogodek naj bo opozorilo, da imajo šola in starši otrok ob prometnih cestah dolžnost opozorjati in vzgajati otroke v zvezi s cestnim prometom in razvojem turizma, ki ima ob pravem razumevanju in lepem odnosu prebivalstva lahko velik pomen tudi za odročne kraje, kakor so vasi ob cesti čez Gorjance.

KOMUNALNO PODJETJE »SNAGA« — LJUBLJANA

POVŠETOVA 12

sprejme takoj

SEFERJA C KATEGORIJE

DELAVCE za delo pri odvozu smeti (izpraznjevanje smetnjakov) in za dela pri drugih dejavnostih podjetja. Pogoji: zadostitev vojaški obveznosti ter sposobnost za težka dela.

V podjetju uvedeno nagrajevanje po učinku jamči dober zaslužek. Podjetje nudi delavcem delovno obleko in čevlje, kakor tudi stanovanje in hrano za samske delavce v lastnem Samskem domu. Interesni lahko dobe podrobnejše informacije v tajništvu podjetja.

SEMENJSKA KOZERJA

Na ponedeljkovem svinskem semnju je bilo živahno. Razmerje med kupci in prodajalci je bilo v korist slednjih. To je barometer cen takoj zaznaval. Prodajalci so poskočili s cenami. Pri takem številu kupcev ni bilo težko prodati.

»Predolge ščetine ima,« je ugotavljal kupec, »ne bo se redil.«

»Kaj ne,« je ugovarjal prodajalec. »Sest so mi že ponujali zanj...«

Kupec je zamahnil z roko, češ kaj si ob pameti! Naredil je nekaj korakov vstran, potem pa se je naenkrat obrnil na pet in ponudil:

»Če bova začela pri petih jurjih, se izplača naprej razgovarjati...«

Pustil sem ju, naj naprej barantata. In se pridružil živzavu pri sosednjem vozu. Prodajata sta starček, ki očitno še ni dal kmetije iz roke, in sin, kupoval pa je železniciar.

»Nekam majhen je,« je ugotavljal kupec. »Veliko jih je povrgla, pa so ga odpravili...«

»Je pojasnjeval sivolasi starček, ki je s palčami sedel na vozu, medtem ko sin, sloneč ob kurniku, ni znil nobene.«

Nekateri so želeli take pujske, ki nikoli še niso videli mleka. Takole so spraševali: »Ali si mu dajal mleko?«

»Ne,« so jim zagotavljali prodajalci, »še videli ga nisol! Dajali smo jih koprive in le kdaj pa kdaj otrobe z vodo.«

»Predolg rilec ima,« je nekdo sodil. »Veliko žre, rata pa malo...«

»Spodnja čeljust je za štiri centime prekratka...«

»Poglejte, kako je gladek! To je dobra pasma...«

»Ta pa grize,« je nekdo brž umaknil roko, s katero je otipaval malce preveč bojevitega praščka.

»Kot nalašč za čuvaja,« se je počaili lastnik.

»Ne bodite tako trda,« se je jezila mlada žena, ki je prišla na semenj s trdnim namenom, da bi kupila štiri odojke. »Ne včleste samo na svoj kup, tudi k mojemu nekaj odrinitel!«

»Tako je,« se je vmešal mešetar. »Pretrda kupčija nikoli ni dobra. Tako kupljeni pujski se ne rede.«

Pri kozolcu je stal tovrnjak kočevskega podjetja »Mesnina«. Nakupovalec je očitno že nakupil, kar je nameraval, ker je že izplačeval.

Znana prekupčevalka ni hotela sprejeti denarja.

»Tako se nisva zmenila,« je vpila. »Po štiri tisoč dve sto sva se pogodila. Pa niti moj nisol! Ne bom menda svoje pridajala...«

Nakupovalec se je razburil:

»Kaj lažeš? Poglej, štiri tisoč sem zapisal!«

Zenska je poklicala nekoga mešetarja na stran in mu nekaj šepnila na uho. Potem sta se oba vrnila h kamionu.

»Plačaj ji, kar ji grel!« je zavpil mešetarjevec. »Bil sem zraven; tako je, kot ona pravi...«

Nenadoma me je opazil. Ko je videl, da molče motrim preprič, se je zdrnil. Sedel je na kup desk, zloženih pod kozolcem, in zamrmral:

»Pri tem nimam nič zraven.«

Nato se je obrnil k prekupčevalki, rekoč:

»Kaj tako vpiješ? Če so vsem drugim pošteno izplačali, tudi tebe niso ogojufali...«

»Po štiri tisoč dve sto smo se pogodili!« je trmoglavila zenska.

»Kaj lažeš?« je vpil mešetar.

Prekupčevalko je vrglo s tira.

»Ne bodi hinavec!« ga je rotila. »Tako povej kot si prejel!«

Pozneje je možakar pristopil k meni in se mi predstavil:

»Jaz sem Koren, vas pa tudi poznam, čeprav nosite črna očala...«

»Če me res poznate, pa povejte, kdo sem!«

»S tajništva za notranje zadeve...«

Ko sem mu povedal, da sem novinar, mu je bilo najbrž žal, ker je zapravil objubljenjo prekupčevalkino podkupnino.

15 let za umor iz koristoljubja

V ponedeljek 27. junija je bila na Okrožnem sodišču v Novem mestu obravnava ubornega Mirka Mordava pred svojo hišo dva strela. Strele so slišali tudi sosedje. Ko je Mirko Mordava šel pregledati hišo, je našel na tleh pred kurnjškim vratih hčerka Angelo, ki je bila ustreljena in že mrtva. Dejanja je bil osumljen Karel Rošthar, ki je imel s pokojno razmerje. Še istega dne je bil priprt, Rošthar je dejanje prvotno zaničal in se odločeval na ali-bi. Vendar je moral kloniti pod teo dokazov. Umor je priznal.

5. marca 1960 večer se je odpravil iz Ljubljane, kjer je bil v službi kot železniški zavirak. Odpravil se je v Zidani most s Turistern ekspresom, ki odpelje iz Ljubljane ob 21.15. Ob 22.18 je izstopil v Zidanem mostu in odšel na svoj dom v Radeč, vendar se do nje ni odpravil, ampak je vzel iz skrivališča v hlevu puška s kalibrom 7,62 mm z nabojni in šel v Radeč do Mordavove hiše, kjer je pri oknu poklical Angelo. Ker je večkrat prihajal k njej ni slutila nič hudega in je prišla ven. Nekaj časa sta se prepirala, nato pa jo je Rošthar pribral preb jebil s puškino cevjo, nato pa, ko se je umakal proti hiši, se dvakrat ustrelil proti njej. Ko

ga je čakali organi LM in ga aretirali.

Rošthar je umor prvotno zaničal in zatrjeval, da je bil 5. marca 1960 v službi v Ljubljani, da se je pripeljal z vlakom iz Kočevja v Ljubljano nekako pred 21. uro zvečer in da je prenočil na stolu v železniški čakalnici v Ljubljani. Trdil je, da se je 6. marca 1960 ob četrni uri zjutraj odpeljal do Zidanega mosta, od tam pa ob 6.45 najprej do Rečevine, postaje Loka. Vendar je bil njegov alibi po izjavah prič ovzren. Na prvem zaslišanju je ravno tako zatrjeval, da izvirajo krvavi madeži na obleki od petlina, ki naj bi ga doma znelal. Tudi ta trditve je bila ovzrena.

Rošthar je moral plačevati preživnino za nezakonskega otroka, ki ga je imel z drugim dekletom. Ker so ljudje nekaj dni pred umorom začeli govoriti, da je Angela noseča z njim, se je verjetno odločil za umor, da bi se tako izognil plačevanju druge preživnine.

Sodišče je spoznalo, da je Rošthar kriv umora iz koristoljubja, da bi se tako izognil plačevanju preživnine. Obsojen je bil na najvišjo zaporno kazen - 15 let.

svotimi prejšnjimi dejanji, s tem zadnjim, se pravi, s pogostim tem, da pusti ponesrečeno na cesti, pa se je pokazal popolnoma pokvarjenega.

Avtošoferji, predvsem pa dekleta, ne ustavljajo nepoznanih voznikov pa tudi njihovih vabilom v avtomobil ne nasadajo, če ne želijo doživeti nepredvidenih pustolovščin.

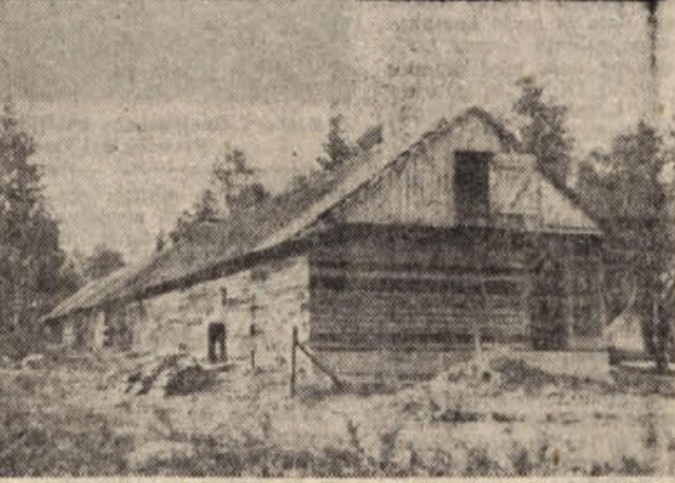
Združeno šoferjev in avtomobilstvo Novo mesto je predlagalo sodišču, naj odloči temu in vsem drugim, ki bi počenjali kaj podobnega vozniki dovoljenje. (Šofer, opisan v drugem primeru, je zaprt; za svoje dejanje se bo v kratkem zagovarjal pred sodiščem.)

NOVO LADJO je dobila pred kratkim Atlantika plovidba iz Dubrovnika. Trampet, ki jo ga prevzeli od nekdanjega brodarstva podjetja, ima 8800 ton nosilnosti in bo dobil ime Konavle. Ladija bo takoj odplula v neko ameriško pristanišče po hitro in v Jugoslavijo pa bo pripelala nekako sredi leta.

NOVA SKLADIŠČA ZA LETOSNJO ŽETEV grade v Srbiji. Do nove žetve jih bo na razpolago za 53 tisoč vagonov žita. Kljub temu pa vse te zmogljivosti še ne bodo zadostovale za vskladitvenje vse žetve, saj bodo letošnji tržni presežki žit znašali okoli 80.000 vagonov. Kljub temu bodo pogosti za vskladitvenje mnogo bolj kot lani, saj so glede na lanske izkušnje pravočasno začeli graditi nove zmogljivosti.

države ob vsakem vprašanju glasovale enotno, ker niso glasovalni stroj, je eno gotovo: v vprašanih kolonializmu je njihovo stališče že vnaprej znano. In ta enotnost v kolonialističnih vprašanih je pomembna in ob brez dvoma učinkovito vplivala na ukrepe in odločitve svetovne organizacije.

Pri takšnem dinamičnem osamosvajanju in razvoju »črnskega kontinenta« postaja še bolj zapleteno in anahronistično vztrajanje Francije pri starih stališčih. Kljub de Gaullovim izjavam, ki pomenijo napredek, pa napredka ne more biti, če ostanje to izjave pač samo izjave in se vsaka pogajanja razbihejo ob čerh francoske nepopustljivosti. Ob tako naglem razvoju Afrike pa je ta nepopustljivost tem bolj nevarna in stepta. Primerjamo je lahko z nepopustljivostjo belcev v Južnoafriški uniji. Ta ustvarja čedalje hušje napetosti in zaplete, ki jih lahko razreši samo sila.

Na kultiviranih stelnikih v črnomaljski občini je Poslovna zveza Črnomelj zgradila prvi hlev za 100 glav goveje živine. Hlev je že poln živahnih telčkov (Foto: Jože Škof)

GOSPODINJEI

Oskrbite se pravočasno s kisom za viganje, če želite dobro in sigurno konservirati vrtnine! Na zalogi imamo zadostno količino vseh vrst kisa, v glavni sezoni pa težko izvrstujemo naročila.

Kolektiv in podjetje »VINOČET« Ljubljana-Viš

Delovni kolektiv PLETENINE

Tovarne trikotaznega perila LJUBLJANA

★ čestita za dan vstaje!

Priporočamo se cenjenim strankam in pozdravljamo dan vstaje slovenskega ljudstva!

TRGOVSKO PODJETJE »TEKSTIL« LJUBLJANA

Ciril-Metodova 3

PAPIRNICAKOLIČEVO

pošta DOMZALE

telefon LJUBLJANA 30-477

priporoča svoje izdelke:

- kromokarton
- razne plakate
- ostale kartone
- specialne lepenke

»AGROBIRO«

podjetje za projektiranje LJUBLJANA

PARMOVA 33

● izdeluje kompletne tehnične elaborate objektov za potrebe kmetijstva, za predelavo kmetijskih pridelkov, za živilsko industrijo in urbanistične načrte.

Vsem sorodnim kolektivom pošiljamo za DAN VSTAJE iskrene čestitke z najboljšimi željami za nadaljnji napredek!

MIZARSTVO MOSTE LJUBLJANA

Ulica Vide Pregarčeve 8 a

»SILVA«

GOZDNO IN LESNO GOSPODARSTVO AGV FAKULTETE LJUBLJANA

ČESTITA ZA

★ 22. JULIJI

ZADRUŽNIKE, KOOPERANTE, VSE KMEČKO IN OSTALO PREBIVALSTVO NA SVOJEM OBMOČJU TOPLO POZDRAVLJA ZA KRAJEVNI PRAZNIK IN SE PRIPOROČA

Kmetijska zadruga Žužemberk

Kratke IZ RAZNIH STRANI

■ Zaradi silovitega odpora vseh demokratičnih sil v Italiji so morali neofašisti odpovedati svoj kongres v Genovi. To merjenje sil je hitralo pokazalo, da ne gre podcenjevati neofašistične nevarnosti, a tudi to, da je levica močna, če enotno nastopi proti reakcionarni nevarnosti.

■ Kubanska vlada je zasedla rafinerijo ameriških družb »Shell« in »Esso«. Ker nista hoteli rafinirati nafte, ki jo je Kuba kupila od Sovjetske zveze, Kubanska vlada je zasedla tudi naprave tretje ameriške družbe »Texas Oil«.

■ V Moskvi so izročili veleposlanikom treh zahodnih držav note, v katerih sovjetska vlada protestira proti temu, da skuša zahodnonemška vlada izkoristiti zahodni Berlin za svoje vojaške potrebe.

■ Naposled je bil sklenjen spetizid med Ciprom in Britansko vlado v vseh doslej še neresenih vprašanih. Urejen je bil predvsem problem oporišč, ki jih bo imela Britanija na otoku, in problem britanske finančne pomoči Cipru, ki bo v prvih petih letih znašala dvanajst milijonov funtov.

■ V Senlu se je začela obravnava proti 30 visokim funkcionarjem, obtoženim, da so kršili zakonitost na volitvah 15. marca letos.

■ Na nepalsko - tibetanski meji so kitajski čete strelale na 11 nepalskih vojakov, ki so patrolirali v okrožju Mustang. Tri vojake pogrešajo, eden izmed njih pa je bil v tem spopadu verjetno ubit.

■ Sovjetska zveza je v osrednjem Pacifiku spet začela poskuse z večdelnimi raketa-mi. Poskusi bodo trajali do 21. julija.

■ Predsednik indijske vlade Nehru je obiskal indijsko obmejno pokrajino Ladak. To je prvi obisk indijskega premiera na področjih ob kitajski meji.

■ Avstrijska vlada je pooblastila zunanjega ministra Kreiskiga, naj takoj prijavi južnotirolsko vprašanje OZN, da bi o njem razpravljali na prihodnjem zasedanju Generalne skupščine.

Čestitkam

★ ZA DAN VSTAJE se pridružuje tudi DELOVNI KOLEKTIV SILVAPRODUKT LJUBLJANA

Parmova 411

OPRAVLJAMO VSA V STROKO SPADAJOČA DELA TER SE PRIPOROČAMO!

ISKRENE ČESTITKE VSEMU DELOVNEMU LJUBSTVU ŽUZEMBERSKE OBČINE ZA

★ KRAJEVNI PRAZNIK 13. JULIJI

ZIDARSKO PODJETJE

»REMONT«

ŽUZEMBERK

Spodbudno nagrajevanje povečuje storilnost

Videmska Celuloza je že lani začela uvajati sistem nagrajevanja po ekonomskih enotah in po enoti proizvoda. Tak način nagrajevanja je rešil ali pa vsaj načel marsikak problem, ki ga prej ni bilo mogoče rešiti samo z administrativnimi ukrepi. Predvsem se je v kolektivu povečalo zanimanje za uspehe celotnega podjetja. S tem pa so dosegli tudi boljše proizvodne rezultate. Tako je proizvodnja v zadnjih mesecih ena najboljših vse od obstoja tovarne. Rešili so tudi problem izpolnjevanja proizvodnega načrta po izbiri, kar daje sedaj najbolj finančni uspeh. Zdad pogosto izdelajo več boljših vrst papirja kot predvideva načrt, medtem ko je bilo še pred nekaj meseci ravno obratno.

Največji uspeh pa so dosegli pri nadurah in delovni sili. Nadure so z uvedbo kolektivnega nagrajevanja znižali za 8 - 10 tisoč mesečno. To so prej pogosto rušile razmerja pri zaslužkih, saj so nekateri člani kolektiva prejeli na ta račun precejšnje zneske. Če se upoštevamo, da je pri delu, ki je opravljeno v nadurah, produktivnost delavca ali uslužbenca manjša od običajne, delo pa je plačano 50 odstotkov več, je razumljivo, da se povsem upravičeno borijo proti vsem naduram. Ta problem so pričeli uspešno reševati z uvedbo kolektivnega nagrajevanja, saj so vsi člani, ki nimajo nadur, živo zainteresirani da jih ni, sicer so pejkrajšani pri zaslužkih, ki izhajajo iz kolektivnega nagrajevanja. Nadure so znatno prizadele tudi skupni sklad osebnih dohodkov posameznih ekonomskih enot, zato je večina delavcev proti naduram. Njihovo število je iz meseca v mesec manjše.

Spodbudnejše nagrajevanje je vplivalo tudi na rešitev problema odvisne delovne sile, ki po posamezne ekonomske enote po-

gosto ne morejo ekonomično izkoristiti, niti je noče prevzeti druga ekonomska enota. Prej se nikdar ni zgodilo, da bi kateri oddelek prikazal višek delovne sile. Zdad pa so se na nekaterih pričetkih pojavljali »viški« in s tem v zvezi tudi problemi, ki jih prejšnja leta podjetje ni poznalo. Zato so uvedli tudi novo delovno mesto - »razdelovalce delovne sile«.

S tem problemom so se torej

pričeli pojavljati problemi številnih neresenih vprašanj. Vsi ti pojavi, ki jih prej ni bilo v tolikšni meri, predstavljajo osnovne elemente za doseganje večje produktivnosti, ki se je začela večati. Iz izkušenj, ki so jih dobili pri uveljavljanju tega sistema nagrajevanja, so predvideli, da ga bodo še izpopolnili. Niso pa računali, da bodo to zahtevale same ekonomske enote in da bodo prišle celo s konkretnimi predlogi. To je dokaz, da je kolektiv zelo dobro seznanjen z dosežanim sistemom, sicer si ne bi želel novih oblik nagrajevanja.

Tako so letos uvedli 6 ekonomskih enot, v okviru teh pa 29 obratunskih enot. Vsaka enota ima tudi svoj skladni oddelek in svojo organizacijo Zveze komunistov, v kratkem pa bo dobila tudi svoj obratunski delavski svet. To je predvsem rezultat razvoja same organizacije v podjetju, ki se nenehno izpopolnjuje in je zavzela že širok razmah, da je bilo nujno najti primerno decentralizacijo delavskega samoupravljanja.

S tem da ima podjetje 29 obratunskih enot, vsaka od teh pa predstavlja v pogledu proizvodnega procesa in nagrajevanja samostojno podjetje, je treba vsaki obratunski enoti dati točen obračun osebnih dohodkov. Ker je višina osebnih dohodkov v vsaki obratunski enoti povsem drugačna, odvisna, je namreč od dosežene proizvodnje vsake obratunske enote, je treba hkrati z obračunom osebnih dohodkov izdelati tudi primerjalno analizo, iz katere je možno ugotoviti posamezne uspehe ali neuspehe. Tega pa je tako velika, da je nemogoče vse obravnave le na centralnem delavskem svetu, temveč bodo to obravnave ekonomske enote, ki predstavljajo v organizacijskem smislu samostojne obrate. Tako se bodo z vsaki analizo in obratunski proizvodne temeljito seznanili proizvajalci sami, kar bo nedvomno precejšen napredek, saj bo vse večji krog delavcev sodeloval pri upravljanju s podjetjem.

Prepričani smo, da bodo videmski celulozarji s krepitvijo delavskega samoupravljanja in nenehnim izpopolnjevanjem sistema nagrajevanja po ekonomskih enotah dosegli še večje in še boljše uspehe.

Razširimo krog upravljavcev

Z IZREDNE OBČINSKE KONFERENCE SOCIALISTIČNE ZVEZE V NOVEM MESTU

Izredne občinske konference SZDL Novo mesto se je minuli četrtek udeležil predsednik Okrajnega odbora Socialistične zveze Viktor Zupančič, med gosti pa smo opazili tudi podpredsednico OLO Ing. Vilmo Pirkovič. Obširno poročilo, prebral ga je predsednik Obč. odbora SZDL Tone Potrčina, je nakazalo velike naloge Socialistične zveze pri razvijanju delavskega in družbenega upravljanja kot pri vsehplodni krepitvi komunne. V razpravi se je zvrstilo 23 delegatov in gostov.

Krog državljanov, ki na področju občine sodelujejo v upravljanju, moramo razširiti tako se ugotovili na konferenci. V gospodarskem razvoju smo dosegli znatne uspehe, proizvajalci pa v delavskem upravljanju še ne sodelujejo dovolj. Ni so redki primeri, ko v podjetjih odloča le ovek krog ljudi. Takšna zaprtost je škodljiva in grobo krši pravice državljanov. Ni dovolj, da delavski svet kot organ samoupravljanja razpravlja le o delitvi dohodka in o problemih v podjetju. Usmerjati se mora tudi v komunno. Proizvajalci prispevajo znaten delež tega, kar so ustvarili tudi njej. Zato imajo pravico in dolžnost razpravljati o tem, kako komunna z njihovimi sredstvi gospodariti. Morajo ji dati več pobud in nenehno politiko usmerjati.

Ker se je industrija v občini razvila šele v novemem razdobju, je največ delavcev iz vseh kmetijske prebivalstva. Razumljivo je, da se mnogi v novo vlogo še niso dovolj vključili. Pomagati jim moramo s strokovnim izobraževanjem in

jih vzgajati v dobre upravljavce. Strokovno sposobnejši delavci bodo ustvarili več hkrati pa bodo kot razumnejši gospodarji družbeno premoženje bolj upravljali. Za izobraževanje delavcev je v občini narejenega dosti premalo. Čeprav je predvidenih 8 izobraževalnih centrov, še ni nobeden začel, odgovorni pa se vse predači skrivajo za izgovor češ da ni splošnih ljudi.

Komuna postaja osnovna celica naše družbe, zato mora državljaniom nuditi dovolj možnosti za sodelovanje v upravljanju, saj se nenehno razvija in krepi prav po zaslugi njihovih dela. Na konferenci so ugotovili v delovanju novomeške komunne vrsto slabosti. V svetih in komunalnih sodeluje še vse premalo državljanov. Predor zborov volivcev niso bili vedno dovolj upoštevani. Večina odbornikov se v svoje delo pre malo poglablja, na zborih zato ne znajo odgovorjati na vprašanja volivcev in tudi njihovih zahtev in predlogov vedno ne posredujejo občini.

Na koncu razprave je govoril predsednik Okr. odbora SZDL Viktor Zupančič, ki je poudaril, da so pred člani SZDL velike naloge. Vrste Socialistične zveze moramo številno okrepiti. Osnovna organizacija SZDL je občinska organizacija, državljani pa morajo razumeti da je komunna tista, ki odloča o njihovem razvoju. Zato naj se vključujejo v delo občinskih organov in kar najbolj sodelujejo v upravljanju. Pozabiti ne smemo na mladino. Vključevati jo moramo v vrste upravljavcev in pustiti, da tudi mladi ljudje odločajo in pomagajo pri reševanju problemov, saj je bodočnost namenjena prav mladim. Z novimi organizacijskimi oblikami Socialistične zveze moramo pritegniti k sodelovanju v družbenem življenju najširši krog ljudi. Le tako bo SZDL postala javna tribuna, kjer bodo državljani razpravljali o vsem, kar jih zanima in tišči.

Dva meseca za avtomobiliste in mopediste

Ko prometni organi prihitijo na kraj nesreče najčesteje ugotavljajo, da je malomarnost uporabnikov cestnišča povzročila poškodbe na ljudeh ali vozilih. Prav zato so letos v akcije za urejanje cestnega prometa pritegnili k sodelovanju tudi pešce, kolesarje, voznike, motornih vozil in voznike vprečnih vozil. Prvi trije meseci (april, maj, junij) so bili namenjeni kolesarjem. Uspehi so že vidni: kolesarji z roko naznačujejo smer, kolesa pa so bolj kot prej opremljena z vozem, kar omogoča varno vožnjo. Tudi nesreče je manj. Letos jih je v novomeškem okraju 51 manj kot v enakem razdobju lanskega leta. K temu je mnogo pripomogla kolesarska akcija,

saj so mnoge nesreče povzročili prav kolesarji.

Julija se je na naših cestah pričel drugi del akcije, namenjen voznikom motornih vozil in mopedistom. V novomeškem okraju je registriranih že 3020 motornih vozil. Izpite za vožnjo z mopedom je doslej opravilo 1916 ljudi. Po približni cenici je v okraju blizu 2500 mopedov. Promet z motornimi vozili je vedno gostejši, nevarnosti vedno več. Prav zato je tudi Zveza ljudska skupščina pred nedavnim razpravljala o prometu na naših cestah in sprejela precej novih zaključkov. V akciji za avtomobiliste in mopediste bodo sodelovali vozniki motornih vozil in mopedov, v želji, da bi spoznali vse nevarnosti in vse napake, ki so že marsikoga stale življenje. Društva AMZ in združenja šoferjev in avtomobanikov bodo sodelovala. Z nizom predavanj in analiz, kjer se bodo vozniki seznanjali z vzroki in s posledicami nesreč in pa s previdno vožnjo na cesti, bomo število nesreč še bolj zmanjšali. Zato sodelujemo v akciji prav vsi!

SLOVENIJALES

podjetje za izvoz lesa in lesnih izdelkov
LJUBLJANA
Beethovna 11
☎ telefon 23-931
✉ poštni predal 74
☐ čista za
★ DAN VSTAJE!

NOTRANJEPOLITIČNI IZVEDENSKI PREGLED

Pred dnevi se je Zvezna ljudska skupščina sestala na tretje letošnje zasedanje, to je obenem tudi zadnje zasedanje pred počinjanjem. Na zasedanju je podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Mijalko Todorović najprej ocenil gospodarjenje v prvih mesecih letošnjega leta in opozoril na nekatere posebnosti gospodarskega razvoja. Na istem zasedanju je bil sprejet tudi nov zakon o poslovnem sodelovanju in združenju v gospodarstvu in o zakonu o službi za zaposlovanje delavcev. Bralce bi želeli seznaniti vsaj z nekaterimi posebnostmi novih predpisov in napovedanih sprememb v gospodarstvu.

Naši gospodarski organi pripravljajo nov zakon o kreditiranju gospodarskih organizacij, obenem pa bomo spreminili tudi bančni sistem. Oboje, tako nov kreditni kot bančni sistem naj bi bila uveljavljena že v prihodnjem letu. Oba sistema bosta prinesla novo izpopolnjevanje svobodnih socialističnih odnosov v gospodarstvu, ki so v skladu z naraščanjem materialne osnove naše družbe. Tako na primer bo izenačen sklad osnovnih sredstev s skladom obratnih sredstev. Delavski svetji bodo lahko sami prenašali sredstva iz enega v drugi sklad. Delavski svetji bodo potemtakem sami odločali o teh najpomembnejših skladih, ki bistveno vplivajo na gospodarjenje v posameznih kolektivih. To gospodarjenje pa bo moralo biti seveda v skladu s splošnimi predpisi.

Pomembne napovedi

Bančni sistem bo spremenjen v tem smislu, da bo omogočal prelivanje družbenih sredstev zlasti v tiste gospodarske dejavnosti, kjer bo zagotovljena najbolj smotrna uporaba teh sredstev. Pri tem ne bo odločilno, ali gre za nova sredstva iz centralnih skladov ali pa za sredstva gospodarskih organizacij samih. V takem sistemu se bo še zlasti povečala vloga komunalnih bank, ki bodo postale še močnejši činitelj gospodarske politike v komunni.

Mimo tega pripravljajo tudi nove spremembe v deviznem in zunanjem trgovinskem sistemu. Tudi tu gre za to, da bi kolektive še bolj spodbujali k proizvodnji tistih izdelkov, ki jih lahko dobro prodame v tujini. Kolektivni bodo v novem sistemu prav gotovo bolj zavzeto proizvajali tiste dobrine, katerih cene so konkurenčne tudi na tujem trgu. Tako bomo na primer uveljavili sistem, v katerem bodo kolektivi ki izdelujejo določene proizvode, dobili vse devize, ki jih bodo ustvarili v prodajo svojega blaga na tujih trgih. S tem devizami bodo lahko nakupovali surovine, polizdelke za predelavo v svoji tovarni. V nekaterih panogah gospodarstva je tak sistem pravzaprav že uveljavljen. Končno so na tem zasedanju napovedali tudi spremembe v sistemu financiranja šol zdravstvenih in drugih ustanov. Obenem naj bi spreminili tudi sistem nagrajevanja v teh dejavnostih. Nagrajevanje naj bi bilo neposredno povezano z učinkom kolektiva in posameznika. In končno pripravljajo organi Zveznega izvršnega sveta tudi spremembe glede delitve dohodka gospodarskih organizacij. Zelo važna se nam zdi napoved, da bodo v prihodnjem letu vse gospodarske organizacije, torej tiste, ki imajo stare in tiste, ki imajo nove stroje, razpolagale z amortizacijo, ki jo bodo u tvarile.

Kot rečeno, je bil sprejet zakon o združenju v gospodarstvu. V našem pregledu bi težko opozorili na vse posebnosti tega zakona, ki pa bo v vsakem primeru uspešno proizvodno sodelovanje med podjetji. Mnoge stvari, ki so bile doslej nejasne, ureja prav novi predpis.

Nov zakon je nadomestil tudi uredbi o organizaciji službe za posredovanje dela. Zaradi razvoja proizvodnih odnosov je bila stara uredba zastarela, ker se je omejevala samo za priznavanje pravic nezaposlenim in na evidenco ljudi, ki so iskali zaposlitev. Novi zakon pa določa, da je glavna naloga odgovarjajočih služb spremljanje zaposlenosti in poteb gospodarstva ter javnih služb. Gre namreč za to, da si moramo čimprej ustvariti dober pregled nad tem, koliko kvalificiranih in koliko visokokvalificiranih delavcev potrebuje naše gospodarstvo. Prišel je čas, ko bo treba ugotoviti tudi, koliko delavcev bo treba prekvalificirati, kajti v industriji uvajamo vse bolj modernizirane stroje in naprave, ki terjajo drugačno znanje. Novi zakon predvideva tudi oblikovanje posebnih ustanov. Tako na primer bodo lahko občine ali pa republike ustanovljale zavode za zaposlovanje delavcev. Vseukakor vseja zakon pomembno področje naše družbene dejavnosti v skladu s principom, da ima vsakdo pri nas pravico do zaposlitve.

OB DESETLETNICI DELAVSKEGA SAMOUPRAVLJANJA

SGP Pionir: proslava in razstava

V soboto popoldne se je na proslavi desetletnice delavskega samoupravljanja pri SGP Pionir zbralo 152 članov delavskih svetov in upravnih odborov, ki so vodili podjetje v minulih desetletjih. Predsednik DS Franc Zidanek in direktor podjetja Ivan Kočvar sta v govorih orisala razvoj samoupravljanja in gospodarski razvoj podjetja. Kot gostje so se proslave udeležili predsednik OO SZDL Viktor Zupančič, predsednik republiškega sindikata gradbenice Bogo Pečan, predstavnik Biroja za gradbeništvo LRS dr. Milan Oražan in predsednik OSS Novo mesto Ludvik Kebe. Vsi gostje so navzoce pozdravili in jim čestitali. V kulturnem programu proslave je sodeloval pevski zbor PD Dušan Jereb in recitatorji iz kolektiva. V okviru proslave je kolektiv priredil lepo razstavo,

ki v fotografijah in grafičnih prikazih prikazuje dejavnosti SGP Pionir in izdelke centralnih obratov. V 1000 izvodih je izšla tudi posebna številka domačega glasila Bilten. Magnetofonske posnetke proslave bodo predvajali po vseh gradbiščih, saj šteje kolektiv 1900 članov.

Deset let delavskih svetov v industriji obutve

Ves kolektiv Industrije obutve Novo mesto je v soboto proslavil 10 let delavskega samoupravljanja. Slavnostno sejo DS je otvoril Franc Mesolej, predsednik prvega DS, ki je bil izvoljen leta 1950. Govorniki, ki so se zvrstili nato, so govorili o pomenu, uspehih in nalogah organov delavskega samoupravljanja v preteklem obdobju in v bodočnosti. Predsednik DS Lojze Hočevar je zaslužnim članom, ki delajo v kolektivu že vrsto let, po-

MALI OGLASI V DOLENJSKEM LISTU: ZANESLJIV USPEH!

NUDIMO VAM
najrazličnejše kovčke ◊ sifonke ◊ potniške in pisalne mape ◊ damske večerne in potovalne torbice ◊ vseh vrst usnjene rokavice ◊ listnice, denarnice ◊ etuje za cigarete, očala, nalivna peresa in podobno ◊ jermenske za zapesne ure ◊ damske in moške pasove ◊ nahrbtnike, opasane in druge športne potrebščine ◊ razna tesnila in usnjena zaščitna sredstva
»TOKO« ◊ TOVARNA KOVČKOV IN USNENIH IZDELKOV ◊ DOM ZALE

ZA DAN VSTAJE POZDRAVLJAMO IN ČESTITAMO!
TEKO
AGENTURNO PODJETJE ZA TEKSTILNO INDUSTRIJO
LJUBLJANA
CANKARJEVA 1
EXPORT - IMPORT
TELEFON: 20-612, 22-574

TOPS
TOVARNA PISALNIH STROJEV LJUBLJANA

IZ DELA ORGANIZACIJ SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA

Statut SZDL Jugoslavije

Socialistična zveza delovnega ljudstva Jugoslavije je zrasla iz ljudske fronte, ki je nastala pod vodstvom Komunistične partije Jugoslavije v boju proti reakcionarnim buržoaznim režimom in ki se je razvijala in utrdira v narodnoosvobodilnem boju in revoluciji, med obnovo dežele in izgradnjo temeljev socialistične družbe.

Socialistična zveza se kot množična politična organizacija delovnih ljudi bori za ohranitev in nadaljnje razvijanje pridobitev socialistične revolucije - socialističnih družbenih odnosov, družbene lastnine proizvajalnih sredstev, ljudske oblasti, samoupravljanja delovnega ljudstva na vseh področjih družbenega življenja, narodne enakopravnosti, izražene v bratstvu in enotnosti jugoslovanskih narodov, neodvisnosti dežele ter njenega svobodnega in samostojnega razvoja.

Socialistična zveza delovnega ljudstva Jugoslavije kot najširša politična in organizacijska oblika povezovanja vseh socialističnih sil, zbranih okrog Zveze komunistov Jugoslavije, sodeluje z vsemi družbenopolitičnimi in drugimi organizacijami in prid skupne dejavnosti v interesu delovnih ljudi in vse socialistične skupnosti.

Socialistična zveza si pri svoji dejavnosti prizadeva, da bi čedalje več delovnih ljudi čim aktivneje in neposredneje sodelovali pri obravnavanju in praktični ureditvi vseh družbenih problemov, s čimer nenehno širi podlago in vsebino neposredne socialistične demokracije.

Socialistična zveza se zavzema za najširši boj mišljenj na socialističnih osnovah in s tem krepi idejno politično enotnost in izgrajuje enotnost akcije delovnih ljudi pri izpolnjevanju nalog socialističnega razvoja.

Z vsestransko in raznovrstno dejavnostjo v Socialistični zvezi razvijajo državljani naše dežele ustvarjalno pobudo na vseh področjih družbenega življenja, seznanjajo se s stvarnimi problemi socialističnega razvoja, sodelujejo pri določanju politike organov oblasti in organov družbenega samoupravljanja in s tem zagotavljajo tudi nadzorstvo nad delom teh organov.

Prek Socialistične zveze kot ene najvažnejših oblik samoupravljanja v političnem in družbenem življenju delovni ljudje uresničujejo in razvijajo demokratične pravice bolj vsestransko spoznavajo družbenopolitične probleme dežele, lokalnih skupnosti in svojih kolektivov, razvijajo pri tem svojo

ustvarjalno dejavnost in svojo socialistično zavest.

Socialistična zveza se bori za takšen razvoj socialistične demokracije, ki zagotavlja pravice delovnih ljudi, da na podlagi družbene lastnine proizvajalnih sredstev sami odločajo o delitvi družbenih sredstev, ki jamči za dostojanstvo človekove osebnosti, svobodo misli in vesti in oblikovanje takšnih norm javne dejavnosti, v katerih je zapopadeno vsestransko spoštovanje pravic posameznika in interesov družbene skupnosti.

Konkretno naloge svojih akcij določa Socialistična zveza na podlagi naslednjih splošnih smotrov: utrjevanje Federativne ljudske republike Jugoslavije kot skupnosti svobodnih in enakopravnih narodov ter narodnih manjšin; krepitev ekonomskih in političnih osnov enakopravnosti narodov in skladnega razvoja vse dežele; razvijanje jugoslovanskega socialističnega patriotizma kot izraza enotnosti in skupnih interesov delovnih ljudi vseh jugoslovanskih narodov; zagotavljanje neodvisnosti, ozemeljske nedotakljivosti in suverenosti dežele v prid njenemu svobodnemu socialističnemu razvoju;

vsestransko razvijanje socialističnih družbenih odnosov ob nenehnem boju zoper ostanke reakcionarnih sil stare družbe in pojave ter tendence birokratizma; izpopolnjevanje in nadaljnje razvijanje delavskega samoupravljanja, komunalnega sistema in ostalih oblik družbenega samoupravljanja razvijanje čedalje širše pobude neposrednega sodelovanja delovnih ljudi pri upravljanju vseh družbenih zadev; ustvarjanje čedalje višjih in bolj demokratičnih oblik družbenega življenja in čedalje svobodnejših odnosov med ljudmi; preobrazba Jugoslavije v deželo z razvito industrijo in kmetijstvom, z moderno tehniko, sodobnimi metodami proizvodnje in visoko produktivnostjo dela ob sočasnem naraščanju življenjskega standarda in ustvarjanje čedalje boljših pogojev življenja in dela delovnih ljudi; uresničevanje socialistične preobrazbe kmetijstva; izgrajevanje socialističnih organizacij in oblik združevanja, za katere se delovni kmetje prostovoljno odločijo v svojo lastno korist, ki pa prispevajo k najhitrejšemu razvoju kmetijske proizvodnje, pri čemer omogočajo čedalje širše uveljavljanje znanosti ter modernih sredstev in metod dela; krepitev enotnosti delovnih ljudi, vasi in mesta z ustvarjanjem pogojev za bogatejšo in kulturnejše življenje delovnih kmetov z znanjševanjem razlik med mestom in vasio - na podlagi razvijanja moderne socialistične kmetijske proizvodnje.

(Nadaljevanje sledi)

POWERS JE PISAL ŽENI

Ameriški pilot Powers, ki so ga Sovjeti sestrelili z letalom U-2 nad Sverdlovskim in ki je zdaj v preiskovalnem zaporniku v Moskvi, je po poročilih iz ZDA te dni pisal svoji ženi pismo, v katerem je izrazil željo, da bi hotel imeti svojo ženo in otroke med procesom pri sebi. Napisal je tudi, da so mu oblasti dovolile vožnjo z avtomobilom po Moskvi, o kateri pravi, da je zelo lepo mesto.

Študent

ŠTEV. 5

7. JULIJA 1960

LETNIK I.

»ŠTUDENT« je redna priloga Dolenjskega lista — izhaja po potrebi, urejajo pa ga uredniški odbor Študentskega kluba okraja Novo mesto — Rokopise sprejema Jože Prešeren, Akademski kolegij v Ljubljani ali pa Uredništvo Dolenjskega lista, Novo mesto, p. p. 33.

PO BELI KRAJINI

1. Sredi maja smo obiskali Belo krajino — v počastitev dneva mladosti in 15-letnice osvoboditve. Bilo nas je okrog 40 in nihče ni rekel, da mu je bilo žal. Spoznali smo ljudi in dežello onstran Gorjancev

2. Ustavljali smo se ob spomenikih in potovali v spominu nazaj v vojna leta. Belokranjski partizan nam je opisal razvoj vstaje in ljudske vojske v tej deželi

3. Z gospodarskim razvojem in napredkom Bele krajine nas se senanil predsednik ObLO Crnomelj tovariš Janez Zunič. — Z nami je bil na ekskurziji tudi Alžirac Mohamed, do nedavnega še aktivni bорец alžirске osvobodilne vojske, zdaj študent v Ljubljani. Simpatije do naše dežele so se s tem prav gotovo še povečale

4. Vrnili smo se prek Starih Zag in Baze 20. Sledovi partizanstva so nas še bolj zblížali z našo deželo in njenimi ljudmi. (Foto: A. Riat)

V OBOJESTRANSKO KORIST

Dinamičen gospodarski razvoj v zadnjih letih opažamo tudi v novomeškem okraju. Kjer so bili še pred leti pašniki, so danes tovarne in različna druga gospodarska poslopija.

In to zanimivost lahko tudi sami opazujemo. Podoba Dolenjske se spreminja. Izključno agrarni prečiščeni stopa na pot industrijskega razvoja; to vnaša med naše ljudi nove poglede na svet in pojave okrog sebe. Morda je ponekod razvoj zelo nagel. Za Dolenjsko tega ne bi mogli trditi. Toda kljub temu se je ob vsem pojavil izredno pomemben problem, ki je trenutno za uspešnejše tistega, kar že imamo in za nadaljnji razvoj odločujoč — to je vprašanje pomanjkanja kadrov, od polkvalificirane delavca pa tja do strojnika, agronoma, pravnikarja itd. Zelo opažamo za nižje kadre izredno skrb. Vsaj pri večini podjetij in ustanov. Delavec mora danes poznati osnovne stvari o tovarni, kako poteka proizvodnja, kakšno mesto ima tovarna po moči v primerjavi z drugimi, kako se gospodari z denarjem, — torej najširše oblike dela družbenega samoupravljanja. Delavec v industriji in kmetijstvu se že zaveda svoje vloge in odgovornosti.

Ali je podobna vnaša do političnega dela prodrla tudi med študente? Odgovor ne bo ravno razveseljiv, če si ga postavimo malo širše in pogledamo, kako so uspela posvetovanja občinskih predstavnikov s študenti domačega področja. Tu ne bo šlo toliko za kvaliteto, izvedbo predavanj, kolikor za številčni obisk.

Vemo, da so potrebe po visoko kvalificiranem kadru iz dneva v dan večje. V zadnjih letih so zato študentske komisije prišle na sistematično štipendiranje. Toda tak način štipendiranja je prišel v prakso malo prepozno, ker bi kader, ki ga zdaj študentirajo, že potrebovali na delovnih mestih. Zato je marsikomu nerazumljivo, da so še vedno podjetja, ki študentirajo še vedno po nekaterih starih šablonah. Zakaj bi stali ob strani in čakali, kdaj se do dal ta ali oni po trgovski poti pritegniti v podjetje. In vprašanje je, ali bomo s takim uvoženim kadrom v vseh pogledih zadovoljni? Štipendista je treba vzgajati, na to pa večkrat pozabljamo.

Ob začetnih sistematičnih reševanjih teh problemov so na povabilo kluba prišli tudi občinski predstavniki novomeškega okraja med svoje študente v Ljubljano. Takoj je treba ugotoviti, da na sestanku kljub dobremu obveščanju ni prišlo dovolj ljudi. Pri nekaterih opažamo popolno brezbriznost do kluba — verjetno tudi do študija.

Do sedaj so posvetovanja imela naslednje oblike: Videm-Krško, Brežice, Crnomelj, Senovo, Žužemberk in Novo mesto. Trebnje in Sovnica sta izostali, toda ne po naši krivdi, ker smo v Senovico pisali hkrati kot v Senovo, v Trebnjem pa ne moremo dobiti najboljših stikov, oziroma ostane vse skupaj pri obljubah. Predlagamo, naj bi ti dve občini sklicali posvetovanja med glavnimi poletnicami, da bi poklicali zraven še srednjolce, saj jih ob reševanju teh problemov ne smemo zanemarjati, ker si zelo pogosto napačno razlagajo odnos do študentstva in sploh do študija na terenu.

Predstavniki občin so študentom spregovorili o gospodarstvu v občini, o težavah, ki se pojavljajo in o možnostih za nadaljnji razvoj komunne. Veliko težav bi bilo že mimo, če bi občine razpolagale s potrebnim kadrom. Zato so izražali želje, naj bi ne zapuščali svojih matičnih področij, veliko je bilo tudi govora o štipendijah, o morebitnih povišanjih itd. Najbolj zanimiva je bila diskusija. Studentje so spraševali o najrazličnejših stvareh, ki odločajo o gospodarskem stanju. Iz odgovorov smo dobili vtis, da gre za resna prizadevanja odgovornih ljudi in da vlagajo maksimalne napore za dvig Dolenjske, oziroma Spodnjega Posavja. Zelo razglašano je bilo na razgovorih s predstavniki v Vidmu-Krškem, Brežicah, Crnomelju in Metliki. Občina Videm-Krško se je pre-

orientirala na industrijo in je v tej smeri dosegla lepe uspehe, med tem ko je kmetijstvo precej v zaostanku zaradi objektivnih okoliščin, ki pa se bodo kmalu popravile. Gospodarsko je neprimerno trdnjša od Brežic, ker so Brežice predvsem agrarni predel in po gospodarski moči precej za Krškimi.

V obeh občinah je zelo velika potreba po kadrih. Štipendirajo precej in videti je bilo, da nimajo kakih posebnih težav, ker se ni nihče pritožil nad študentsko politiko. Iz obeh občin je bilo na sestanku prisotnih le okoli 30 ljudi, kar je z ozirom na število študentov občutno premalo.

Podobno je bilo na sestanku s Crnomeljem in z Metliko. Udeležencev je bilo absolutno premalo — 23 ljudi. Kdor ni prišel, mu je lahko žal. Po domače, v prijetnem vzdušju smo zvedeli mnogo o Beli krajini, o njenih težavah in uspehih, o socialni preobrazbi be-

lokranjskega kmečkega človeka itd. Občina Crnomelj je pripravljena, da bo poskušala po najboljši poti urediti študijsko vprašanje in prav zato bi morala biti dobra volja in ljubezen do domače občine tudi na drugi strani izrazitejša. Zelja občinskih predstavnikov je bila, naj bi iz vrst Belokranjcev ustanovili folklorno skupino in v klubu pevski zbor in obenem poudarili, naj se več pojavljamo na terenu.

Na sestanku s predstavniki Senovega je bila precej lepa udeležba. Ker so bili prisotni tudi študentje občine Senovca, smo pričakovali tudi njene predstavnike. Iz poročila in diskusije je dobil človek občutek, da je občina precej pasivna, da pa pravilno rešuje nastajajoče probleme. Studentje so se zanimali za razvoj nekaterih manjših objektov in sestanku je potrdil, da bo občina kmalu dobila strokovnjake, ki bodo z ljubeznijo pomagali pri napredku občine.

Najbolj uspel in po svoje zanimiv pa je bil sestanek v Žužemberku. Kljub temu, da je občina majhna in pasivna, je čutili, da je na poti hitrejšega gospodarskega razvoja in so s tem v zvezi začeli s pravočasnim študentiranjem. Ob prvomajskih počitnicah se je v prostorih žužemberške občine zbralo 37 študentov, dijakov in učencev strokovnih šol. Prvi večji rezultat tega skupnega posvetovanja na terenu je lokalna delovna akcija, ki je medtem pričela delati.

Posvetovanja z zastopniki novomeške občine (vsevišji Kruti IMV) se je udeležilo vsega skupaj 19 študentov. Kje tičijo vzroki za tako majhno udeležbo? In to ne samo za obične omenjenega posvetovanja, šibko je tudi zanimanje za klub sam. Verjetno bo del krivde v nezanimanju študentov za svoje študentstvo. Tak vtis smo odnesli tudi s sestanka, ki je bil po vsebini slabše pripravljen od vseh ostalih. V brigado se od 19

udeležencev ni javil nihče. Polovica je opravičenih zaradi obvezne prakse ali pa so se udeležili brigad. Kaj misli druga polovica? Ali smemo dopuščati razliko med kmečko mladino, ki se po večini redno udeležuje akcij in med meščani, ki pogosto poznajo samo ugodnosti, ne pa tudi dolžnosti!

Mislimo, da so bila posvetovanja potrebna. Cudimo pa se, da za kaj takega ni prišla pobuda s terena. Klub je letos v tej smeri napravil precej. Problematična je le rezerviranost nekaterih študentov, ki s svojo pasivnostjo vplivajo še na druge.

Treba bo trdnje prijeti in sistematično reševati vsak pojav zase, da bomo tako rešili tisti osrednji problem, ki mu pravimo kadrovska vprašanja. Ob neprestanem iskanju novih oblik dela in ob vztrajni podpori ljudi s terena bo lahko delo kluba v tej smeri uspešnejše — v obojestransko korist. J. Skufca

Iz študentskega naselja

»Si naredil? Kako je šlo? Kdaj delaš?« Te dni se po študentskem naselju skoraj ne sliši nič drugega. Predavanje je konec in prišel je čas junijskih izpitnih rokov. Študentje študirajo in včasih skušajo nadoknaditi tisto, kar so morda med letom izgubili, da bi izpolnili pogoje za višji letnik in za stanovanje v naselju. Kajti brez dobrih študijskih uspehov v naselju ne moreš stanovati. Tako tukaj vlada prava izpitna mrzlica. Še ta mesec in kolsko leto 1959-60 se bo zaključilo. Po tem bodo nekateri odšli na obvezno prakso, drugi v brigade, nekateri na oddih štop po domovini, drugi zopet v brigade.

Pet blokov in moderno urejena menza daje prebivališče 1200 študentom iz vse Slovenije, precej študentov pa je tudi iz drugih republik. Zdalj rastejo dve novi stolpnici, ki bosta predvidoma vseljivi z novim letom. V načrtu pa so še tri stolpnice, ki jih bodo začeli graditi prihodnje leto. Naselje upravlja študentski svet s predsednikom, ki ga izvolijo študentje na rednem letnem zboru vseh koristnikov. Ta svet ima še posebne komisije, ki skrbijo za kulturno, športno in zabavno življenje v naselju. Svojega predsednika ima še vsak blok posebej. Predsednica bloka I. mi je povedala, da je imela med letom veliko dela, vendar je vse potekalo v redu. Razveseljivo je, da so se stanovanke držale hišnega reda in da ni bilo nobenega primera, ki bi moral pred disciplinsko sodišče. Da, tudi disciplinsko sodišče mora obstajati pri tolikem številu ljudi.

Študentje, ki se hočejo razen študija udeleževati in katerem koli drugem področju, imajo tu dovolj priložnosti.

Kratke vesti

Pred kratkim je bil ustanovljen klub črnogorskih študentov v Ljubljani. Klub bo predvsem povezoval študente z dajalec štipendij in bo uvažal študij novince, ki prihajajo študirat v Ljubljano iz Črne Gore

Prihodnje študijsko leto pride študirat v Jugoslavijo tudi okrog 30 študentov iz Poljske prav toliko naših pa bo šlo študirat na Poljsko. To bo prva izmenjava študentov s to državo. Znano je, da izmenjujemo študente z nekaterimi drugimi državami že dalj časa.

ČESTITKA

Na Ekonomski fakulteti je diplomiral Slavko Cirkelbah s šmihla pri Novem mestu. Dolegletnemu funkcionarju in prejšnjemu sekretarju aktivna ZK našega kluba iskreno čestitamo!

Ustanovljen je bil poseben sklad za nabavo športnih rekvizitov. Za športnike je morda največji problem pomanjkanje igrišč. Zdalj imajo samo zasilen prostor, vendar kljub temu tekmujejo v nogometu in odbojki. Letos so kar del parka spremenili v telovadni prostor, kjer si po študiju najdejo koristno razvedrilo v odbojki ali badmintonu. Največ uspeha so dosegli dvigalci uteži, ki so letos ustanovili svoj klub in redno tekmujejo. Tudi za druge dejavnosti je preskrbljeno. Svoj klub imajo radiomaterji in tudi fotoklub pokaže uspehe svojega dela na vsakoletni razstavi. Pred dvema letoma je bil ustanovljen pevski zbor, ki se je tudi že večkrat predstavil. Naselje ima tudi knjižnico, po blokih pa so urejene čitalnice, kjer je na razpolago dnevno časopisje in revije. V kavarno naselja so letos postavili televizijski sprejemnik, ki so ga kupili stanovalci sami. V kavarni je tudi vsako soboto ples, kjer igra zabavni orkester naselja.

Študentje sami opravljajo tudi dežurno vataarsko službo, prav tako vodijo ambulanto študentje medicine. Na ta način se prihrani mnogo denarja. V naselju prebivajo tudi vsi tuji študentje, ki študirajo v Ljubljani. Največ jih je iz Afrike in imajo tudi svoj Mednarodni študentski klub.

Letos se je začutila velika potreba po ureditvi okolice blokov. Zato bosta v juliju in avgustu organizirani dve bri-

gadi, ki bosta uredili predvsem poti, park in športne objekte. Prijavitelcev iz vrst naseljašev je dovolj in tako upamo, da bo jeseni študentsko naselje imelo novo

Anica Zunič

Problemi absolventov

Prve dni junija so imeli absolventje, člani našega kluba, sestanek oziroma posvetovanje s predstavnikom okrajne kadrovske komisije. Predstavniki OLO so bili zadržani, zato se sestanka niso mogli udeležiti.

Absolventje so dali podatke, kdaj bodo predvidoma diplomirali in kje bi radi nastopili službo. Vsem seveda ne bo mogoče ustreči pri izbiri delovnega mesta, ker je to odvisno od dejanskih potreb dajalcev štipendij.

Sestanka se je udeležilo le 17 absolventov. Vemo, da je absolventov precej več, zato nas res zanima, kje so ostali drugi. Ali nimajo v svojem načrtu službovanje v našem okraju? Glede na veliko pomanjkanje kadrov v našem okraju vsakega diplomanta težko pričakujemo. Zato se ne sme dogajati, da se študenti dajo prodati tik pred koncem študija ali pa celo že po diplomi. Novi študentor sicer navadno vrne študentski znesek prejšnjemu, ki je že težko pričakoval novega strokovnjaka. Toda kaj pomaga vrnen denar! Štipenditor je vzdrževal študenta zato, ker ga potrebuje za svoje potrebe!

Vzrok za tako prodajanje samega sebe je največkrat nekaj tisočakov višja plača, industrijsko razvitejši kraj in podobno. Taki primeri orientacije so vsega obsojanja vredni. Za uhajanje študentov drugam je včasih krivda tudi na strani študentorjev. Večina se je do letos prav malo zanimala za svoje bodoče strokovnjake. Edina povezava med študentom in dajalcem štipendije je bil denar in v najboljšem primeru enkrat letno skupni razgovori. Takšen odnos je vzbudil v študentu nezanimanje za študentorja. Če pa bi bil študent že v času študija seznanjen s problematiko podjetja oziroma ustanove, kjer bo čez nekaj let v službi, bi bilo uhajanje drugam znatno manj.

Stanje v našem okraju se je v zadnjih letih občutno izboljšalo. Štipenditorji vabijo na važnejše seje in zasedanja študente in prihajajo med nje v Ljubljano na razgovore. Tudi klub bo moral posvetiti v bodoče več pozornosti kadrovskim problemom. Ustanoviti bo treba kadrovsko komisijo, ki bi razpolagala s podatki o študijskih uspehih predvsem naših kolegov iz višjih letnikov in absolventov. I. T.

S poti po Beneški Sloveniji

bi lahko danes pisali avanturistične povesti z žalostnim koncem, kakaj Indije Koromandije človek ne najde na zemljevidu. Absolventi slavistike smo skupaj z nekaterimi profesorji in asistenti po daljših in temeljitih pripravah organizirali ekskurzijo v Beneško Slovenijo. Ta predel smo izbrali iz preprostega razloga zato, ker mora zanimati slavista iz jezikovnega in zgodovinskega stališča. Jezikovno najbolj zanimivo je vsekakor na severu rezljansko narečje, ki nosi vrsto sledov starega slovenskega jezika. Tudi ostala nareč-

ja po nekaterih posebnostih ne zaostajajo za rezljanskim, so pa dostopnejša znanstvenikom in kar je treba zlasti omeniti, poznajo (čeprav ne vsa) knjižni slovenski jezik, med tem ko je rezljansko od našega knjižnega jezika ostala izolirana in govore pravi dialekt samo ženske in otroci, ker ti ostajajo doma. Možno je govoriti, mešanica. Predne bi si malo bolj ogledali Režijo, bi omenili še nekatere posebnosti, ki so se mi zdele zanimive na poti do Režije.

Kmalu, ko smo prekoračili mejo, smo dospeli do majhne gorske vasice Bela peč, kjer živi malo Slovencev. Čisto slovensko okolje. Človek kar čuti, da bi tam moral živeti Slovenec. Šele ob Spodnjem Belopečnem jezeru, kjer stoji nekaj restavracij, opaziš tudi napis Bar (naš buffet) in se prepričaš, da stojiš res na italijanski strani. Do Gornjega Belopečnega jezera, ki je baje manjše in lepše zaradi pomanjkanja časa nismo dospeli. Nad jezerom na levi strani se mogočno dviga Mangart, malo prej na desni strani pa Dobrač.

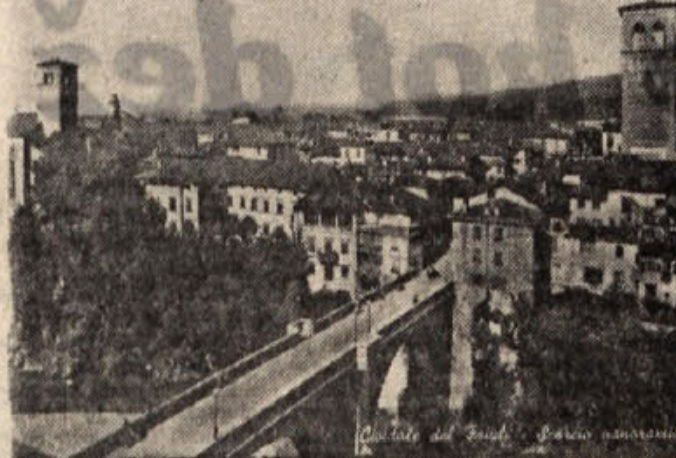
Naslednja krajša postaja je bilo mesto Trbiž. Mesto je skoraj izključno italijansko. Na desni prebiva še dosti ljudi naše krvi. Kmet, ki smo ga srečali v mestu, je zatrjeval, da ljudje počasi pozabljajo na matično domovino, ker so zaradi službe pretišljeni spoffiti se z Italijan-

je bila prav Bela meja med Avstrijo in Italijo. Ta naravna in obenem umetna meja se še danes lepo vidi na zgradbah, kjer se opaža južni in srednjeevropski tip poslopj. Slovencev je v mestu zelo malo, stalno naseljenih skoraj ni. Trgovine so precej razkošno urejene in videti je bilo, da je bila reklama stran močno poudarjena. Druga tega v taki meri nismo opazili. V rezljansko dolino smo se pripeljali okrog poldne. Že z nji je nam žene mahnale v pozdrav. Prvo srečanje z ljudmi, ki jih je zgodovinska usoda pomaknila globoko v zamejsko. Naši ljudje poznajo Režijance izpred vojne, ko so se kot »piskrovci« pojavljali na Slovenskem.

Po slabo vzdrževani ozki cesti smo prispeli v glavni kraj, kjer je tudi sedež rezljanske občine, Ravenco. Komaj smo izstopili, že je bilo okrog našega avtobusa polno ljudi, kajti tak množični obisk se za Režijance izredno redki. Pravijo, da je Ravenco najboljše urejena. Toda z izjemo nekaj hiš na glavnem trgu je vse skupaj ravno. Revščina se odraža tudi na pokopališču, kjer skoraj ni bilo videti marmornatih nagrobnikov.

Dolina sama je bogata, okrog in okrog je občana z gorami in je odprta, samo v smeri proti Beneški Sloveniji. Po dolini teče bistra rečica, ki ji domačini pravijo svdava. Turizem pa, ki edini ima neko perspektivo, zaradi slabih in ozkih cest ne napreduje.

Jože Skufca

Cedad — nekdanje popolnoma slovensko mesto, zdaj močno italijansko

LIRIKA MIRANA JARCA

VIKTOR POVSE: Pri študiju (1960)

(Zaradi omejenega prostora sem moral v nadaljevanju prvotni načrt znatno skrajšati. Tako sem veliko problemov obsejal ali pa jih omenil samo mimogrede.)

Narava, kjer se dogaja skrajna vsa Jarčeva poezija prvega obdobja, služi predvsem izražanju pojavov v pesnikovi duševnosti. Ker si ni mogel razložiti stanja in procesov v človeški družbi, se je v njegovem odkrivanju skrivnosti narave in na odnos človeka do vesolja. Med tem ko je videl povsod v vesolju red in zakonitosti, je pri ljudeh občutil samo kaos, ki neprestano išče, se sovraži in je osvoboden od vse prirode. Po njegovem je bil človek preveč izoliran od obdajajoče ga narave in tega izoliranega obroča ni mogel prestopiti. Do tega koraka ni prišel zato, ker pravih zakonov družbenega življenja ni poznal. Priroda ga je privlačila s svojim mirom, urejenostjo, veličastnostjo in brezčasnostjo. Vse to je v družbenem življenju pogrešal. V odkrivanju »svetih skrivnosti« ni prišel daleč: to je bilo v bistvu samo zatočišče pred vprašanji, s katerimi se je kot družbeno bitje srečeval na vsakem koraku. Čim ostreje so se oblikovali družbeni problemi, ko je šlo za najpomembnejše človeške reči, tem bolj se je pesnik približeval stvarnosti. Težje osnovni usmerjenosti njegove lirike se je moral podrediti tudi erotično čustvo. Odnos do dekleta je še dokaj realen. Ker je pesnik preveč zaposlen z drugimi problemi, je razumljivo, da dekleta ne more ustvariti skladnega razmerja.

Drugi dve Jarčevi pesniški zbirki sta precej drugačni kot prva. Pesnikovo odnos do sveta se je bistveno spremenil. Spremembe je čutil v njegovih sprišeh ob in izidih prve zbirke. V rokopisni zbirki Dromiti, ki jo je napisal ob potovanju po tem goravju (1927), je že realiziranih nekaj sprememb. V teh pesmih pesnik izpoveduje vzhičenost sprišeh lepote, velične in miru goraste prirode. V Novembrskih pesmih se razvoj odraža že veliko globlje. Pesnik se je že umiril. Medtem ko je v prvi knjigi še veliko subjektivizma, ki se kaže predvsem v pesnikovem odnosu do okolice ter v precenjenju pomena sanjskega sveta in samotne za popolen razvoj osebnosti, poskuša v drugi objavljeni zbirki spravit v zaključene umetniške podobe pojave in stanja v prirodi oziroma v družbi ter med vrsticami izraziti tudi svoj odnos do teh pojavov. Zato so predmet Novembrskih pesmi priroda in socialni motivi. Zbirka je prehodnega značaja: zatorej neenotna po vsebini in jeziku. V Liriki (1940), začel je izpovedovati svoj novi odnos do življenja in usode ter se prizadeval zaposliti s slovensko narodno problematiko.

DOL. L. T. S. V. Novembrskih pesmih se veliko govori o prirodi. Opazuje jo kakor jo dojemajo predvsem mu gre za atmosfero, ki jo ustvarja tako, da nasteva karakteristična dejstva; sanj in drugih izrazito individualističnih duhovnih tvorih v te slike ne vpletajo, tudi ljudje v prirodi so že dobili svoje mesto vendar sorva nastopajo še brez svojih problemov. Bralec kmalu opazi pomembno novost: v opise po čisti predčrti družbeno atmosfero ki govori o okolju, v katerem ni vse v redu. Tendence po izražanju družbenih problemov se od začetka knjige čedalje bolj krepi, dokler se v romanu v Novem mestu ne uveljavi kot osrednja misel, na kar sledi sedem izrazito socialnih pesmi. Predmet teh socialnih pesmi so: sanje o boljšem življenju, brezposelnost, nevarnost »delavcev in kmetov« velike socialne razlike med privilegij, brezpravnost hlapčev in kmetov, privatna lastnina, nastopa proletariata kot enotna sila in strah buržoazije pred njim. Vsi ti problemi so izraženi zelo konkretno, s pomočjo nizanja po-

membrnih dejstev v posabni razvrstitvi, ki je za Jarca značilna in ga loči od drugih sodobnih slovenskih socialnih pesnikov. V teh pesmih je predvsem opazna tendenca po ugotavljanju resničnosti stanja v družbi, v njih ne najdemo programskih izjav, niti nebojivosti, bistveno je pripovedovanje. Ta oblikovni postopek nam lahko pove marsikaj o Jarčevi umetniški strukturi.

V tretji zbirki se začne pri problemih osebne narave in pri vprašanih, ki se nanašajo na slovenski narod, ki se navedeni pesmi »sveto nazaj« kritično obračuna s svojim preteklostjo. Ugotovi, da sta bila njegov poklonilni sanjski svet in ves odnos do okolja zgrešena in preveč osebna in da je šele po spoznanju resnice do bil z življenjem pravo razmerje. Bistvo tega novoga odnosa do življenja, korenini v spoznanju, da je tudi sam le delec družbe in prirode in da odtrgan od nju ne more veliko storiti. Iz tega spoznanja izvira tudi umirjenost in treznejše gledanje na življenje. Če primerjamo to liriko s pesnimi prvega obdobja, vidimo, da leži vmes ogromen razvoj. Pomembno vlogo pri tem so imale družbeno-politične in gospodarske razmere tedanjega časa in tudi družinsko življenje. Znanje, da je kako se je v tem času zapletala mednarodna politika in kako težke socialne razmere so stiskale naše ljudi, pesnik ni mogel prezreti pojavov, ki so se ob tem pojavljali. Blizu k stvarnosti so pesnika pritegnili ter mu ob njem nudili osoro tudi čena in otroka (Zena, Idila).

Spričo napete mednarodne situacije ga je zaskrbelo, kaj bo z našim narodom, ki živi na tako važnem delu Evrope. Poskušal je ugotoviti poslanstvo slovenskega naroda in pretehtati njegove moči; bal se je za njegovo usodo, iskali je vzroke slovenske pasivnosti, hkrati pa je tudi veroval v njegovo življenjske sile. Ta analiza slovenskega nacionalnega vprašanja je v bistvu individualistična. Preko okvirja svojih možnosti pesnik ni mogel priti do sprišeh lepote, velične in miru goraste prirode. V Novembrskih pesmih se razvoj odraža že veliko globlje. Pesnik se je že umiril. Medtem ko je v prvi knjigi še veliko subjektivizma, ki se kaže predvsem v pesnikovem odnosu do okolice ter v precenjenju pomena sanjskega sveta in samotne za popolen razvoj osebnosti, poskuša v drugi objavljeni zbirki spravit v zaključene umetniške podobe pojave in stanja v prirodi oziroma v družbi ter med vrsticami izraziti tudi svoj odnos do teh pojavov. Zato so predmet Novembrskih pesmi priroda in socialni motivi. Zbirka je prehodnega značaja: zatorej neenotna po vsebini in jeziku. V Liriki (1940), začel je izpovedovati svoj novi odnos do življenja in usode ter se prizadeval zaposliti s slovensko narodno problematiko.

Po tej zbirki je napisal samo še nekaj pesmi (glej Slovenski zbornik 1945, str. 83-85). V njih je izpovedoval tiho ljubezen do svoje zemlje in do njenih ljudi, in lastimo pobožnost z njimi, zato je v govorico prizadelo in mirno umetniško besedo protestiral proti okupatorju, ki je naselil do zemljo. Prerana smrt v partizanih je prerazgala njegovo pomembno in zanjimivo pesniško mnanje.

Kakšna bo letina? Prav gotovo skrbi to tudi študente (Foto: Mustier)

Ves čas se je pesnik Jarc razvijal tudi v bližini besedi. Ob svojem nastopu je hotel pokazati Slovincem nov pesniški jezik. Vztrajal je pri načelu, da naj moderni pesnik uporablja pri izpovedovanju svojih idej razne sodobne tehnične pojme kot avtomobil, ekspresni vlak, tramvaj itd. Prizadeval si je, da bi bil izvirčen in metaforičen, zato je dikcija in metaforična pesmi iz prvega obdobja vsekar posebnost in novost v slovenski poeziji. Poskus ni uspel in ni dobil posnemovalcev, opu-

Poklic: študent

Nič hujskega ni, kot izpolnjevali rubrike, kjer je kaj omejen poklic. Takoale, na primer: Ime in priimek, poklic, stanovanje, kje ste zaposleni? ali celo še: Kakšne funkcije opravljate na službenem mestu? Ste že zaprosili za kredit? Zadržati se za kredit? Oddajate sobe podnajemnikom? — Tako neumna vprašanja bi lahko našteval še in še in si še s tem žri živce. Ne vem, kako zmoroje biti nekateri državljani v istem poklicem kot jaz, toliko priselbni, da do zadnje pikice izpolnijo vse rubrike in odgovorijo na vsa vprašanja. Približno takole: Poklic: obiskovalec predavanj. Stanovanje: Svinjska ulica 7 (podstrešje). Zaposlitev: bruc, Funkel je na delovnem mestu: predlagatelj za pobiralec podpisov. Ste že zaprosili za kredit: zadržati sem našel enega prijatelja za pet kovačev za v kino, pa sva se zmenila za vrok 3 dinarjev sem že vrnil. Taka stvari se dogajajo. Občudujem tiste, ki to breme tako lahko prenašajo. Dal bi jim posebno kolajno za vsim izpolnjevanje dolžnosti.

Ljudje pa te poznajo: To je tisti, ki nič ne zasluži. Tisti, ki živi na račun države. Tisti, ki hodi samo v nekakšno šolo, tisti, ki ni nič prida, tisti, ki

ščati pa ga je začel tudi sam avtor, brž ko se je poslovil od idejnosti in splošne usmerjenosti svoje prve poezije. Našel bi nekaj posebnosti za prvo obdobje: nenavadne metafore, veliko simbolov, razsekčnost v ritmu, neobičajen izbor besed, svojevrstna zgračba pesmi, prevladuje svobodni verz, pogostni so verzi brez rim ali pa so te le slučajne. V splošnem verzu in ritmu dobiva svoj izraz težnja po sprostitvi pesnikovih duhovnih sposobnosti. Skoraj vse prve pesmi so pisane s širokim in

nekoliko vzvišanim zamahom. Motiv pa so pogosto zelo obsežni, zato večkrat grečamo izraze kot n. pr.: ogromnost, večmárje, brezbrežja, tajnost, večmístna spoznanja, neskončne temine itd. Primeri so včasih zelo drzne: goreči jeziki dirjavcih avtomobilov, mojih razvrtnih misli kriki; mojega neselnega induktorja žgoče brenenje; mole duše brezvoljak; griva misli (iz Nočne vizije).

V Novembrskih pesmih so se pogosti izrazi starega tipa: prostorie, brezčasje, večnost. Po obliki, metaforični, ritmu in razvrstitvi gradiva v posameznih pesmih se je pa v tej zbirki že močno umiril. Pesmi so v klitičah, verz ni več tako svobodno, metaforične prenasčenosti ni več, pripoveduje mirno. V Liriki pa so posebnosti, ki označujejo Jarca kot ekspresionista, popolnoma izginitve. V tej zbirki poskuša govoriti preprosto in neposredno, kar se mu v pesmih katerih vsebina ni preveč komplicirana tudi posreči (Pogled nazaj, Sejalec v zmlji). Nenavadne besede in metafore so izginitve. Oblikovno pa se je pesnik močno discipliniral, tako da je polovica zbirke napisana celo v sonetni obliki.

Brigadirska ljubezen

Na videz jo je poznal že prej. Saj se je nekako ločila od ostalih. Bilo pa jih je precej. Srednješolski namreč. Iz tiste brigade, za katero so rekli, da ima zelo pridna dekleta in lena fante.

Ta večer je zopet igral šah v jedilnici. Kot navadno ob večerih. Pa sta druga. Ona in še ena. Ona prilo je vprašala: »Ali smeva malo gledati?«

»Zakaj pa ne?«

Potem nič več. Zamislil se je — v šah.

Pa jo je le včasih pogledal. Ne samo njo. Obe. Tako je opazil, da je tista njena pla-host ali kako bi se dejal temu, kar se najprej opaža v čudno rosnih obeh in nervoznem premikanju rok, nekaj drugega in ne samo izraz spoštovanja in bojazni pred njima — študentoma. Pogledal jo je. Skušal jo je vsaj pogledati nekoliko globlje. Kljub slabi luči je opazil, da je zardela. Tedaj pa je že slutil, ne slutil — vedel... Nenadoma je pri-tekel Mirko, tisti iz onega šotora, ki je imel najbolj prakso.

Antikolonialni klub

Na pravni fakulteti so pred nekaj meseci ustanovili Antikolonialni klub. Nov klub je vzbudil precejšnje zanimanje med študenti vseh fakultet. Največ članov je seveda s pravne fakultete. Krog članov se z novimi akcijami kluba vse bolj širi in šteje sedaj že nad sedemdeset rednih članov. Ti se zbirajo na študijske sestanke, ki so približno vsakih štirinajst dni. Na teh sestankih obravnavajo problematiko nerazvitih in kolonialnih dežel. Seznanjajo se z ekonomsko, politično in socialno problematiko. V ospredju njihovega zanimanja so v glavnem afriške dežele. Kjer je vprašanje kolonializma in eksploatacije delovne sile najbolj pereče. Priredili so predavanje o deželah jugozahodne Afrike, ki ga je vodil tov. Drenovec, novinar »Dela«. Na to predavanje so povabili tudi študente iz Afrike, ki študirajo na naši univerzi. Inozemski študentje so se pozneje v oceloti vključili v ta klub in pomagali spozna-

vat svoje dežele, boj sonarodnjakov za neodvisnost in za človeka dostojno življenje. Večkrat so študentje že obiskali alžirske borce-ranjence, ki se zdravijo v Zavodu za rehabilitacijo invalidov v Ljubljani. Zanimali so se za boji alžirskega ljudstva za osamosvojitve in za življenje pod kolonialnim jarmom.

Klub izdaja tudi svoj bilten. Predsednik kluba je tov. Skinder, študent prava, ki je tudi član kluba dolenskih študentov.

Na povabilo predsednika našega kluba tov. Skufca bo antikolonialni klub priredil več predavanj po krajih kjer so lokalne delovne akcije v novemškem okraju.

»Kaj ti je, Manja? Ali te je kdo ušalil? Ali si name kaj jezna?«

»Ona pa je le sklonila glavo nad kolena in brž nato zajokala. S tresočimi in okornimi rokami ji je skušal dvigniti glavo in otresti solze. Toda ni pustila. Končno pa je le odgovorila: »Poglej! Kmalu bomo šli. Ti boš šel še za nekaj časa v Ljubljano, potem k vojakom in nato boš moral iti v službo, tja na jug od koder te štipendirajo. Jaz pa bom ostala doma. Najbrž bom morala za tri leta v službo, ker imam tak pogodbo. Če pa bom šla študirat, tebe takrat ne

Pogovarjala sta se o tem, katera brigada je dosegla večje število točk glede urejanja barak in šotorov. Prepirla sta se, katera brigada je bolj-ša pri delu. In podobno.

Tako sta minili dve dekadi. Vedel je, da ga ima rada; kdaj pa je on njo vzljubil, ni vedel točno. Niti ne, zakaj. Saj sicer ni bila nič posebnega. Ali zato, ker je imela tako višnjeve ustnice, ali zato, ker je večkrat slišal, ko so pripovedovali, da je najprijemnejše deklet v brigadi. Najbrž pa zato, ker je imela tako tople roke, čeprav so bile njene dlani raskabe in žuljave.

Shajala sta se vedno pogosteje. Ne samo na klopci, tudi v grudod. Ob tabornem ognju, na brigadnih pohodih in na vseh mogočih priveditvah. On je bil najbolj vesel takrat, ko je slišal, da je bila ona tisti dan pohvaljena. Bil je ponosen nanjo. In tudi ona je imela najbolj mehak in tresoč se glas ob tistih večerih, ko je tudi on dosegel kakšen uspeh.

Bilo je že v tretji dekadi. Morala bi priti, pa je ni bilo. Šel jo je iskat, toda brez uspeha. Drugi dan pa se je začudil, ko je šla mimo in gledala v tla brez besed. No, tretji večer pa je le prišla. Njen korak je bil tokrat skoraj drsajoč in roke so ji ohlapno visele ob bokih. Bil je prepričan, da to ni od utrujenosti in ne od boleznj. S polglasnim pozdravom je sedla poleg njega in onemela. Spraval jo je: »Kaj ti je, Manja? Ali te je kdo ušalil? Ali si name kaj jezna?«

»Ona pa je le sklonila glavo nad kolena in brž nato zajokala. S tresočimi in okornimi rokami ji je skušal dvigniti glavo in otresti solze. Toda ni pustila. Končno pa je le odgovorila: »Poglej! Kmalu bomo šli. Ti boš šel še za nekaj časa v Ljubljano, potem k vojakom in nato boš moral iti v službo, tja na jug od koder te štipendirajo. Jaz pa bom ostala doma. Najbrž bom morala za tri leta v službo, ker imam tak pogodbo. Če pa bom šla študirat, tebe takrat ne

»Dobro. Pozabil boš zopet, da si mi rekel, da sem topla,« je rekla. »Najbolje je, da greva proti postaji. Vlak odpelje ob štirih.«

»Lahko greva,« je rekel in avtomatično ponovil: »Vlak odpelje ob štirih.« Molčala sta. Ona je večkrat pogledala na uro, kot bi se bala, da ne zamudita vlaka. Stopala sta hitro.

»Veš, tisto pred šestimi meseci...« je rekla in se sklonila.

»Pozabiva tudi tisto, ne?« je rekel hitro. Ne da bi jo pogledal.

»Veš, takrat je bilo nekaj takega kot ta dež...«

»Mogoče. Zvedrilo se je.«

»Potem sem se bala. Lahko bi dobila otroka. Si pomislil na to? Ampak za otroka je potrebno nekaj več, se ti ne zdi?«

»Prav imaš. Veš je kot ta dež. Nena-doma.«

»Koliko je še do vlaka?« je vprašal.

»Petnajst minut. Počkala bom.«

»Ni treba.«

»Vseeno bom počakala.«

Vedel je, da mora reči nekaj. Karkoli. »Ko bo vlak odšel, mi moraš mahati,« je rekla, ko je pripeljal na peron.

»Dolgo mi moraš mahati...«

»Bom,« je rekel.

»Tako bom vedela, da...«

»Mahal bom.«

»Potem bo vse v redu, ali ne?« se je skušala nasmehnti.

»Vse, vse, vse,« je odgovoril.

»Vse, vse, vse,« je odgovoril.

»Vse, vse, vse,« je odgovoril.

»Vse, vse, vse,« je odgovoril.

»Vse, vse, vse,« je odgovoril.

»Vse, vse, vse,« je odgovoril.

Dane Dagan

Od železniške postaje do mesta je prišel peš. S pladnjem po roku. April je, nikoli ne veš, kdaj se bo ulil dež, si je govoril, ko je stopal po pločniku. V zraku je visela sapa. Srajca se mu je lepila na hrbet. Hodil je hitro. Lahko bi šel z avtobusom; od postaje do mesta je skoraj pol ure, ker pa se mu je po ustih valjal okus po pre-mogu, kot vedno, kadar se vozi z vlakom, je šel rajše peš. Na polovici poti ga je prehitel avtobus, skoraj povsem prazen. Pljunil je, da bi se iznebil neprijetnega okusa v ustih. Se enkrat. Nad cesto, ki jo je vse dopoldne segrevalo sonce, je ležal vroč, težak zrak. April je, si je rekel. Začutil je, da se mu srajca lepiti tudi po rokah. Pričakoval je svež zrak, približno tak kot pred šestimi meseci, ko je tečen dni ostal v mestu. Pomislil je, da bi lahko ušel tej soperi, ki ga je vsega oklepala, če bi za trenutek posedel v parku pred mestom. Toda vroči krogel je segal do tam in še naprej. Nebo je dobilo ščit oblakov. Hribi za mestom so postajali sivozeleni. To ga je začudilo. Vedno jih je imel za svetlo modre. Za svetlo modre. Od vsega, kar ga je spominjala na to mesto, ga je najbolj presenečala modrina hribov tistega tedna pred šestimi meseci. Modrina, ki ni samo barva nečesa. Lahko jo čutiš in se ji čudiš.

Mesto je bilo skoraj prazno. Ustavil se je na trgu tako, da je lahko videl vrata menze na nasprotni strani ulice. Stopil je na rob pločnika, da se je s konico čevljev dotikal ceste. Tako se najmanj utruji. Kmalu je zrak okoli njega vzvalovil. Sofer taksija, edinega v mestu, je stopil iz avtomobila in je pogledal navzgor. Prve kapljice so udarjale na streho avtomobila. Prižgal je cigareto in zlezel nazaj v avto. Morala bi priti, pomislil. Lahko prideš,

če imaš čas in če to res hočeš, se je spomnil njenega pisma. Če to res hočeš. Računal je: Dela do dveh. Pol ure ima do menze. Pride. Prve kaplje napravijo asfalt lisast. Potem se črni krogi približejo drug drugemu, dokler ves ne potemni. Nov val kapelj spremeni zrak. Trikotniki svežine vse bolj stiskajo krog soper in toplega zraka. Sedaj je že malo ostrejši. Zajame ga s polnimi pljuči. Okus po vlaku izginja. Po hrbtu ga prijetno hladi. Potem se mora umakniti k zidu. Po cesti se pripodijo otroci. Skačejo po dežju. Potem izginjajo v vežah hiš. Pri oknu menze na nasprotni strani

»Jo poznaš?« je vprašala in se stisnila k zidu.

»Ne,« je odgovoril presenečen in ji stisnil roko.

»Misliš sem, da boš prišla iz menze.«

»Nisem šla na kosilo.«

»Kakal sem te. Pisal sem ti, da pridem. Prav?«

»Seveda. Samo nisem pričakovala, da boš prišel tako kmalu. Nič se nisi spremenil od tokrat.«

»Mokra boš.«

»Misliš sem, da hočeš čez. Lahko bi govoril z njo. Jaz bi poslušala. In čisto tiho bi bila. Hočeš?«

»Govorila je hitro. Skušala se je nasmehnti. Sklonila se je. »Vesel sem, da sva zopet skupaj,« je napolsed rekel.

»Ona je zopet pri oknu,« se je z rokami naslonila na zid.

»Jezna je name,« je dodala.

»Lahko bi šla k tebi,« je rekel in jo prijel za roke.

»Neumna sem bila, ker nisem vzela dežnika,« je rekla. »Sicer pa bo prenehalo.«

»Dobro. Pozabil boš zopet, da si mi rekel, da sem topla,« je rekla. »Najbolje je, da greva proti postaji. Vlak odpelje ob štirih.«

»Lahko greva,« je rekel in avtomatično ponovil: »Vlak odpelje ob štirih.« Molčala sta. Ona je večkrat pogledala na uro, kot bi se bala, da ne zamudita vlaka. Stopala sta hitro.

»Veš, tisto pred šestimi meseci...« je rekla in se sklonila.

»Pozabiva tudi tisto, ne?« je rekel hitro. Ne da bi jo pogledal.

»Veš, takrat je bilo nekaj takega kot ta dež...«

»Mogoče. Zvedrilo se je.«

»Potem sem se bala. Lahko bi dobila otroka. Si pomislil na to? Ampak za otroka je potrebno nekaj več, se ti ne zdi?«

Tako kot dež

»Rekel si mi, da sem topla. Pred šestimi meseci. Večkrat si rekel. Jaz pa sem ti govorila, da imam vedno mrzle prste.«

»Pozabil sem.«

»Ni se ti treba spomniti, če nočeš,« je rekla hitro in z roko pokazala na drugo stran ulice:

»Jo poznaš? Ne? Misliš sem, da jo poznaš. Stala je pri oknu in te gledala.«

»Prvič jo vidim. Majhna je. Prijazna. Pokazala je, naj pridem čez. Nisem hotel iti, ker bi se potem lahko zgrešila.«

»Lahko greva čez, če hočeš,« je rekla. »Gotovo je vroče.«

»Vseeno bi šla,« je stopila od zida.

»Ob devetih.«

»Misliš sem, da boš šel ob štirih.«

»Najbolje bo, da grem ob devetih.«

»Pomočala je.«

»Sedaj se spomnim, da sem ti rekel, da si topla,« jo je pogledal.

»Saj se ti ni treba spomniti.«

13. julij - praznik žužemberške občine

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

Zmaga narodnoosvobodilne vojske nad številčno in tehnično močnejšo okupatorsko vojsko so bile tudi v Suhl krajin številne; prebivalstvo se jih vedno spominja in je hvaležno vsem borcem, ki so se borili za svobodo. Prva največja zmaga nad okupatorji in njihovimi pomagači v Suhl krajin je bila 13. julija 1942, ko je naša vojska izgnala iz Žužemberka italijansko fašistično posadko in vzpostavila v Žužemberku prvo komando mesta. Ta dan so se lotili tudi izgradnje prve ljudske oblasti za to področje. Volitve v narodnoosvobodilne odbore so potekle še v tem mesecu istega leta. Zmaga partizanske vojske je bila takrat posebno pomembna tudi zato, ker je NOV dobila važen prehod čez Krko v Kočevski Rog, kjer se je nahajalo vodstvo naše revolucije in ljudske vojske. Zaradi tega so si prebivalci občine Žužemberk izbrali 13. julij za svoj praznik in ga proglasili za praznik občine.

Letošnje praznovanje 13. julija bo poteklo v znamenju velikih gospodarskih uspehov letošnjega leta, ko zaključujemo zadnje leto sedanje petletke — mednje pa moramo priložiti tudi napredek Žužemberka. Kraj je namreč letos dobil svoj prvi industrijski obrat. V gradnji je napeljavala lokalnega vodovoda v Žužemberku, urejeni so prostori za krojaško-šivilski obrat in za kovinsko delavnico. Pravkar urejajo lokalna mladinska delovna brigada JOŽE SLAK-SILVO camping prostor (za

laborjenje) in kopalnice; to so osnovni pogoji za turizem, ki obeta v tem predelu čudovite doline Krke še lep razvoj. Precej je bilo narejenega zadnje leto v elektrifikaciji okoliških naselij in za različne komunalne naprave. Kmetijska proizvodnja, od katere živi še vedno približno 80 odstotkov prebivalcev, je letos močno

napredovala; vanjo so bila vložena znatna družbena sredstva. Napredek si (— čeprav počasi, to moramo poudariti in to Suhokrajincem še vedno ni ne v čast ne v veselje —) je utira pot; razvoj bi lahko bil hitrejši, ljudje bi lahko bolj naglo gradili, kar jim manjka, a jim včasih še kar manjka pravega poguma in

veselja. Večni izgovori na podoben način zaostajajo Suhe krajeve ne bi smeli biti več spričajno splošnega zaostajanja za drugimi, prej prav tako revnimi predeli našega okraja, ki pa so zadnja leta pokazali silno voljo za napredek — in ga tudi uspešno dosegajo! Res je, da so mnogi spoznali, da bo treba kmetijstvo hitreje dvigati, prav tako obrt; turizem ponuja Suhl krajin lepše dohodke. Seveda bo treba vanj vložiti primerna sredstva, spet pa je treba za to pokazati delavnost in pridnost! Prvemu industrijskemu obratu bo sledil s časom še kaksen, a volitvi morajo za vse to svoj ljudski odbor krepke podpirati in mu bolj pomagati! Prav to lahko trdimo tudi za napredek kmetijskih združenj, ki bi jih združili sveti morali bolj krepiti. Za 13. julij — naše čestitke prebivalcem Suhe krajine, hkrati pa želje, da bi šli posledje hitreje naprej v svojem razvoju!

NJIH DVAINŠTIRIDESET ...

Odišli so se, da pojdejo v brigado — domov. To so študentje, učiteljski, vajenci, dijaki, ki hočejo, da bi njihov kraj, njihova komun, dobila drugačno podobo. Poleg njih so še drugi: iz Kostanjevce, Krškega, Brežic, Črnomlja. Radi bi spoznali del naše domovine, spoznali težave in težnje ljudi.

«Ne dajo mi dopusta, tako ne morem iti v brigado... Rajši bi šla v brigado kot na morje... so bile besede mlade Žužemberčanke, ko sem jo spraševal, kje bi lahko našel brigadirje.

Brigadirji MDB JOŽE SLAK-SILVO delajo v Žužemberku. Urejšajo kopalnice, igrišča, za odbojko in kipelejo vodovod. Stanujejo v šoli. Delajo od petih do enajstih dopoldan.

Ura je štiri popoldan. «Mogoče jih najdeš v šoli. Ob petih je napovedano predavanje novinarja tov. Setina. Predaval bo o delavskem samoupravljanju. Če pa hočeš videti prav vse, bolj moraj do vodovoda v hribu — tam delajo prostovolci še popoldan».

Tako delajo. Da občinskega praznika občina Žužemberk bodo uredili kopalnice s kabinami, izkopati hočejo čimveč jarkov za vodovod. In... pričakujejo, da bo brigada že v soboto proglasila za udarno. V nočtu imajo tudi več predavanj. Predsednik OLO Novo mesto tov. Belopavličev jim bo predaval o mladinskem gibanju pred vojno in med njo. Student pravi Janez Rožkar, bo imel predavanje z naslovom «Cerkev in religija». Za dan borca so šli na partizanski pohod na Stari log, nazaj grede pa so si ogledali vasi v Suhl krajin.

«Čimveč videti, čim bolj se poglabiti v življenje ljudi ob Krki... njihovo geslo... in vztrajati, boriti se za odstopke, za kublček».

Za občinski praznik bodo v sodelovanju z žužemberško mladino pripravili slavnostno akademijo. Ob nedeljah bodo povabili mladinske aktivne, da z njimi preživijo dan v delu in zabavi in da se tako spoznajo.

«Najprej smo mislili, da so prišli na počitnice», govori Jože. «Sedaj vidimo, da so prišli delat. Dobri delavci so. Veseli smo jih».

Delati, vztrajati, boriti se in ne popustiti! P. Breščak.

SENOVO: trije prazniki hkrati

V nedeljo, 3. julija, je Senovo praznovalo trojni praznik: dan rudarjev, 19-letnico delavskega samoupravljanja in dan borca. Na zaključni slovesnosti v nedeljo so senovski rudarji in ostali prebivalci z lepimi manifestacijami nad vse slovesno zaključili tečen praznovanje.

Zjutraj ob 9. uri je po novo asfaltirani cesti krenila povorka z godbo. Pri povorki padli je predsednik občinskega odbora ZB Boris Večko v kratkem govoru povezal spomin na vse tri zgodovinske datume, z enominutnim molkom so počastili padle ter položili vence, nato pa v povorki nadaljevali pot na zborovalni prostor pred osemletko.

Na lepo okrajeni tribuni smo opazili razen domačih predstavnikov tudi predsednika OLO Novo mesto Nika Belopavliča, predsednika Okrajnega odbora SZDL Viktorja Zupančiča, predsednika Okrajnega sindikalnega sveta Ludvika Kebeta, predsednika OBLD Videm-Krško Staneta Nundiča in sekretarja OBLD Komiteta ZES Videm-Krško Milana Ravbarja. Predsednik OBLD Senovo Karel Sterben je pozdravil zborovalce in v govoru poudaril pomen dneva rudarjev in dneva borcev, večji del govora pa posvetil 19-letnici delavskega samoupravljanja. Za njim je zborovalcem čestil predsednik OLO Nika Belopavlič, ki je med drugim dejal:

«Tri velike datume in tri velike prošnje ste združili v en dan, črsto povezav z našimi proletaristi in njegovim najkrajšim jedrom — rudarji. Vsem Senovčanom in prebivalcem občine čestitam in želim obile uspehov letos in kar največ priložnosti leto, ko bomo slavili 20-letnico vstaje. Naj živj delavski razred Jugoslavije! Naj živj volja naše parije tovariši!».

Sledil je lep kulturni program, v katerem so sodelovali mladinski pevski zbor, recitatorji in moški pevski zbor s Senovega. Na koncu zborovanja je predsednik OLO Karel Sterben podelil odkrivanja 16 senovskim rudarjem in hkrati razdelil diplome zmagovalcem športnih tekmovalcev. — 3 —

Občinski ljudski odbor Brežice posveča mnogo skrbi vzgoji novih kadrov. Občina porabi vsako leto 3 milijone dinarjev za študentske in štipendistične 42 študentov in dijakov na fakultetah in srednjih šolah. Za prosvetovno službo stipendira 20 ljudi (3 na fakultetah, za zdravstveno službo 3, za kmetijsko 7 (dva na fakultetah), za gospodarsko in upravno pa 9 ljudi) (5 na fakultetah).

V Brežicah smo nabrali

4 posvečevalnice za noseče žene prično delovati v brežički občini ta mesec. Vsak prvi četrtek v mesecu bo odprta posvečevalnica na Globočnem, vsak drugi četrtek na Dobovi, vsak tretji četrtek v Cerkljah in vsak četrti v Veliki dolini. Noseče žene bodo pri zdravniku lahko dobile številne koristne napotke in potrebno pomoč.

Z uvedbo agronimicuma v travništvu se je v občini vsled pravilne uporabe umetnih gnojil močno povečala proizvodnja sena. Letos so ga pridelali kmetje za 50 milijonov dinarjev. Trditve, da bo umetno gnojenje travnikov predragi, ne držijo, saj so stroški gnojenja znašali le 25 milijonov dinarjev.

Leto ali dve morda še, toda kaj bo potem?

Zobni ambulanti v Cerkljah in na Dobovi sta začeli delati ta teden, v Pišecah pa bo zobna ambulanta odprta konec tega ali v začetku prihodnjega meseca.

Zdravilišče Čateške Toplice se skrbno pripravlja na investicijsko izgradnjo. Promet v zdravilišču nenehno raste, posebno nedeljski je izreden, saj so Čateške Toplice v neposredni bližini Zagreba. Zdravilišče že zdaj dosega ob nedeljah pomilijonski promet, ki je bil predviden šele po modernizaciji zdravilišča in dograditvi novih stavb in naprav.

Zadružni dom na Glোকem stoji že lep čas neizkoriščen, le enkrat na teden je v njem kinopredstava. Odplačilo posojila za gradnjo je do sedaj povzročilo že mnogo sivih las. Trgovina pa že vrsto let plačuje 10.000 din najemnine mesečno za zasebni lokal. Zakaj se nihče izmed Globoččanov ni spomnil, da bi bilo bolje prenesti trgovino v sicer neizkoriščen dom. Vsak mesec bi pridobil 10.000 din najemnine, skrbi za odplačilo anuitet pa bi bilo mnogo manj. Pomagajmo si sami in ne iščimo pomoči le od drugih!

Z obnovo vinogradov bodo morali v vinorodnih predelih občine močno poihiti. Trditve, da je «naša kapljica najboljša», so že zastarele. Proizvodnja enega litra mošta na stane 100 din, v Makedoniji pa prodajajo enakovrednega po 27 din liter! Njihove stroške so pocenili plantažni vinogradniški nasadi. Vinogradniki, premislite, ali boste vzdržali takšno konkurenco?

V Cerkljah je samo ena trgovina, ki je vedno tako polna potrošnikov, da moraš pogosto čakati debelo uro preden prideš na vrsto. V bližini vasi je prazen trgovski lokal, ki je neizkoriščen. Prebivalci se upravičeno vprašujejo, zakaj nobeno trgovsko podjetje ne odpre tam poslovalnice, saj je potrošnikov dovolj. Ali je vmes nagajivost ali celo trma?

Novomeška kronika

V nedeljo, 3. julija, je bila na smišelskem pokopališču odkrita spomeniška ploča partizanoborcem in aktivistom ter talcem, ki so pokopani na tem pokopališču. Spomeniška svečanost z odkritjem spomenika so priredili združeni terenski odbori ZB Kandijska, Zabujska vas, Gotna vas, Šmilhel, Birčna vas in Irča vas. Spomeniška svečanost je bila prirejena v okviru proslav dneva borca. Tov. Lojze Nečimer je po govoru, v katerem je izrazil hvalečnost vsem, katerih trnena so včlenjena na ploščo, odkril spomenik. Govorilo so sledile recitacije učenek smišelske osemletke. Predstavnik terenskih od-

borov ZB in občinskega odbora ZB Novo mesto so položili vence. V imenu občinskega odbora ZB Novo mesto je prevzel spomenik tov. Hlede. Na spomeniški svečanosti je sodeloval tudi pevski zbor Dušan Jereb in godba na pikala J.L.A. Jereb. V torek, 5. julija, je bil živilski trg zelo slabo založen. Napredaj je bilo le nekaj solate po 50 din kg, česenj po 50-60 din kg ter jagode po 200 din liter. Jaje in ostale zelenjave ni bilo. Gibanje prebivalstva: Poročila sta se Alojz Kaplan, strojni tehnik iz Leskoveca, in Vida Kren, zobna instrumentarka iz Jerebove 20.

Pojasnilo »PEKARIJE« o prodaji mleka

Na članek v Dolenjskem listu, štev. 24, od 18. VI. 1960 podjetja Mlekarna. Novo mesto, pod naslovom: «Od večeraj mleko samo na tržnici», daje Upravni odbor obrtnega podjetja Pekarija, Novo mesto, sledeče pojasnilo:

Res je, da je podjetje Pekarija I. VI. 1960 poslalo dopis Mlekarni, da zahteva od 1 litra prodanega mleka 3 din za stroške prodaje, ni pa zahtevalo naj se prodaja mleka v naših poslovalnicah ukine, pač pa je to storila Mlekarna sama. Dejstvo je, da smo do sedaj prodajali v naših poslovalnicah mleko za Mlekarno N. m. že od 29. X. 1959, za kar pa nismo prejeli za stroške prodaje nič dinarja, vključno temu, da nam je bilo tedaj obljubljeno, da bomo za stroške prodaje prejeli določeno maržo. Podjetje Mlekarna pravi, da ima že sedaj toliko in toliko izgube pri litru mleka. Smatramo, da mora izgubo pokriti iz ostalih svojih dejavnosti. Ni pa dolžnost Pekarije, da zastoji prodaja blago nekemu drugemu podjetju. Podjetje Pekarija je zahtevalo minimalno pokrivanje stroškov; to bi stalo Mlekarno manj kot eno tretjino rešitve na poslovalnico oziroma z drugimi besedami: prodaja mleka bi bila cenejša kot v poslovalnici Mlekarne.

Pekarija mora v svojih poslovalnicah plačati osebe, najemnine, elektriko, kurjavo, običajne lokalne, nabavo halj in ostali inventar itd., kar ima tudi naše podjetje obveznost z odlaševanjem anuitet za novo pekarno. Posebej poudarjamo, da smo Mlekarni v omejenem dopisu tudi javili, da naj nas o priznanju marže pisмено obvesti, da tega iz neznanih vzrokov ni storila; enostavno je prenehala s prodajo mleka v naših poslovalnicah, česar pa mi nismo zahtevali. Zaradi tega se nam zdi postopek Mlekarne nekoristen, ker smo ji prodajali mleko v naši režiji, kar pa seveda samo po sebi razumljivo ne more trpeti tudi dalje. V kolikor nam je Mlekarna pripravljena plačati stroške za prodajo mleka, smo ga pripravljene tudi v bodoče prodajati v naših poslovalnicah. TO in uprava podjetja Pekarija Novo mesto.

ŠE O PRODAJANJU MLEKA

Po želji Pekarije objavljamo gornje pojasnilo, vendar se nam zdi, da s tem vprašanje zadovoljive prodaje mleka v mestu nikakor ni rešeno. V imenu vseh gospodinjstev moramo javno izjaviti, da so bile družine v mestu in najbližji okolici z dosedanjim prodajom mleka v pekarnah in prodajalnicah kruh mnogo bolj zadovoljne kot z novostjo po 16. juniju, ko je Mlekarna prenesla izključno prodajo mleka na živilski trg. Stališči Mlekarne in Pekarije smo zdaj objavili, vendar potrošniki s tem niso zadovoljni. Prav te dni bo v Novem mestu posvetovanje o novi prodajni ceni mleka, saj sedanja že dolgo ni bila več vzpodbudna za proizvajalce. Kakor smo zvedeli, naj bi stal liter mleka po novem 45 dinarjev (točno cena bomo objavili prihodnji teden, ker je v terek še nismo zvedeli). Smatramo, da bi morali mleko prodajati v mestu kakor pred 16. junijem: vsaj v vseh prodajalnicah, kjer kupujejo ljudje kruh, morda pa tudi v kakšni specializirani trgovini. V imenu potrošnikov naj se Mlekarna in Pekarna o tem pametno sporazumeta!

Občinski ljudski odbor Brežice posveča mnogo skrbi vzgoji novih kadrov. Občina porabi vsako leto 3 milijone dinarjev za študentske in štipendistične 42 študentov in dijakov na fakultetah in srednjih šolah. Za prosvetovno službo stipendira 20 ljudi (3 na fakultetah, za zdravstveno službo 3, za kmetijsko 7 (dva na fakultetah), za gospodarsko in upravno pa 9 ljudi) (5 na fakultetah).

Črnomaljski ribiči so razpeli mrežo, žive ribe pa 'dajejo' v nalasč zato pripravljene akvariji, iz katerega jih žive prodajajo kupcem (Foto: Jože Škof)

VSEM DELAVCEM, KMETOM, USLUŽBENCEM IN OSTALEMU PREBIVALSTVU V OBČINI ČESTITAJO ZA PRAZNIK 13. JULIJ IN JIM ŽELIJO SE MNOGO USPEHOV:

Občinski ljudski odbor Žužemberk

Občinski odbor SZDL • Občinski komite ZKS • Občinski odbor ZB • Občinski komite LMS • Občinski sindikalni svet • Občinski odbor ZVVI • Občinski odbor ZROP • Občinski svet Svobod in prosvetnih društev • Občinska gasilska zveza • Občinski odbor Društva prijateljev mladine

Ledenski koledar

Četrtek 7. julija — Dan vstaje Srbije
Petek 8. julija — Miloška Sobota 9. julija — Veronika
Nedelja 10. julija — Ljubica
Ponedeljek 11. julija — Olga
Torek 12. julija — Mohor
Sreda 13. julija — Dan vstaje Črne gore

KINO

Črnomelj: 8. in 10. VII. ameriški barvalni film »Zbogom orožje«. 12. in 13. VII. češki film »Peto kolo«.
Dol, Toplice: 9. in 10. VII. sovj. barvalni film »Don Kihot«. 13. in 14. VII. angleški film »Jaz sem kmetar«.
Kostanjevica: 10. VII. ameriški barvalni film »V pomlad življenja«. 12. VII. nemški film »Hudilski krog«.
Novo mesto »Krka«: od 8. do 12. VII. ameriški barvalni film »Na svidenje Rim«. Od 13. do 14. VII. norveški film »Devet življenj«.
Semič: 10. VII. ameriški film »Ko pride zima«.
Senovo: 9. in 10. VII. ameriški barvalni film »Richard Levjestrane«. 12. in 14. VII. ameriški film »Dublino«.
Sevnica: 9. in 10. VII. ameriški film »Ne zanikam svoje preteklosti«.
Trebnje: 9. in 10. VII. ameriški barvalni film »Kralj«. Predstava v nedeljo ob 14., 15. in 18.30 uri.
Žužemberk: 10. VII. švedski film »Tat ljubezna«.

MALI OGLASI

SIKALNI STROJ R. & R. z okroglim čolmčkom, usodno prodam. Zbogor, Novo mesto, Karlovska 2.
FIAT 600, dobro ohranjen, usodno prodam. Vet. J. Sekoranja, Bižuljsko 4.
NEMSKO DETELJO in otavo prodam ali oddam košnjo po dogovoru. Hadl, Novo mesto.
DELAVCA NEKVALIFIKIRANEGA za fizična dela, in trgovske pomočnike in pomočnice (kvalificirane delavce v trgovini), sprejemno v službo. Pisemne ponudbe osebno dostavite na naslov: Trgovsko podjetje IZBIRA, Novo mesto.
GOSPODINSKO POMOČNIKO iščem. Plaša 6000 do 8000 din mesečno, hrana in lepo stanovanje. Vse ostalo po zakonu (dopust, zavarovanje). Naslov dobite v ošl. odd. časopisa (634-60).
IZOBILA SEM komarji ključ od motorja Puch 175 cm, na hodniku pred kinom Krka v Novem mestu. 4. julija ob 18.30. Poštenega najditelja prosim, da mi ključ proti visoki nagradi vrne. Kovarčič Fani, Skočjan 7 pri Novem mestu.
OBVESTILA
Oddelek za notranje zadeve OLO Novo mesto obvešča vse kandidate, ki nameravajo opravljati vozniške izpite za vozilne motorni vozila, da izpita komisija ne bo delala od 15. 7. do 1. 8. 1960 in v tem času ne sprejema vlog. IZ PISARNE ONZ NOVO MESTO

RAZPIS

Komisija za delovna razmerja pri podjetju »Gorjanci« Novo mesto razpisuje delovno mesto stenodaktograf. Nastop službe možen takoj. Plača po dogovoru.

KINO

Črnomelj: 8. in 10. VII. ameriški barvalni film »Zbogom orožje«. 12. in 13. VII. češki film »Peto kolo«.
Dol, Toplice: 9. in 10. VII. sovj. barvalni film »Don Kihot«. 13. in 14. VII. angleški film »Jaz sem kmetar«.
Kostanjevica: 10. VII. ameriški barvalni film »V pomlad življenja«. 12. VII. nemški film »Hudilski krog«.
Novo mesto »Krka«: od 8. do 12. VII. ameriški barvalni film »Na svidenje Rim«. Od 13. do 14. VII. norveški film »Devet življenj«.
Semič: 10. VII. ameriški film »Ko pride zima«.
Senovo: 9. in 10. VII. ameriški barvalni film »Richard Levjestrane«. 12. in 14. VII. ameriški film »Dublino«.
Sevnica: 9. in 10. VII. ameriški film »Ne zanikam svoje preteklosti«.
Trebnje: 9. in 10. VII. ameriški barvalni film »Kralj«. Predstava v nedeljo ob 14., 15. in 18.30 uri.
Žužemberk: 10. VII. švedski film »Tat ljubezna«.

MALI OGLASI

SIKALNI STROJ R. & R. z okroglim čolmčkom, usodno prodam. Zbogor, Novo mesto, Karlovska 2.
FIAT 600, dobro ohranjen, usodno prodam. Vet. J. Sekoranja, Bižuljsko 4.
NEMSKO DETELJO in otavo prodam ali oddam košnjo po dogovoru. Hadl, Novo mesto.
DELAVCA NEKVALIFIKIRANEGA za fizična dela, in trgovske pomočnike in pomočnice (kvalificirane delavce v trgovini), sprejemno v službo. Pisemne ponudbe osebno dostavite na naslov: Trgovsko podjetje IZBIRA, Novo mesto.
GOSPODINSKO POMOČNIKO iščem. Plaša 6000 do 8000 din mesečno, hrana in lepo stanovanje. Vse ostalo po zakonu (dopust, zavarovanje). Naslov dobite v ošl. odd. časopisa (634-60).
IZOBILA SEM komarji ključ od motorja Puch 175 cm, na hodniku pred kinom Krka v Novem mestu. 4. julija ob 18.30. Poštenega najditelja prosim, da mi ključ proti visoki nagradi vrne. Kovarčič Fani, Skočjan 7 pri Novem mestu.
OBVESTILA
Oddelek za notranje zadeve OLO Novo mesto obvešča vse kandidate, ki nameravajo opravljati vozniške izpite za vozilne motorni vozila, da izpita komisija ne bo delala od 15. 7. do 1. 8. 1960 in v tem času ne sprejema vlog. IZ PISARNE ONZ NOVO MESTO

RAZPIS

Komisija za delovna razmerja pri podjetju »Gorjanci« Novo mesto razpisuje delovno mesto stenodaktograf. Nastop službe možen takoj. Plača po dogovoru.

KINO

Črnomelj: 8. in 10. VII. ameriški barvalni film »Zbogom orožje«. 12. in 13. VII. češki film »Peto kolo«.
Dol, Toplice: 9. in 10. VII. sovj. barvalni film »Don Kihot«. 13. in 14. VII. angleški film »Jaz sem kmetar«.
Kostanjevica: 10. VII. ameriški barvalni film »V pomlad življenja«. 12. VII. nemški film »Hudilski krog«.
Novo mesto »Krka«: od 8. do 12. VII. ameriški barvalni film »Na svidenje Rim«. Od 13. do 14. VII. norveški film »Devet življenj«.
Semič: 10. VII. ameriški film »Ko pride zima«.
Senovo: 9. in 10. VII. ameriški barvalni film »Richard Levjestrane«. 12. in 14. VII. ameriški film »Dublino«.
Sevnica: 9. in 10. VII. ameriški film »Ne zanikam svoje preteklosti«.
Trebnje: 9. in 10. VII. ameriški barvalni film »Kralj«. Predstava v nedeljo ob 14., 15. in 18.30 uri.
Žužemberk: 10. VII. švedski film »Tat ljubezna«.

MALI OGLASI

SIKALNI STROJ R. & R. z okroglim čolmčkom, usodno prodam. Zbogor, Novo mesto, Karlovska 2.
FIAT 600, dobro ohranjen, usodno prodam. Vet. J. Sekoranja, Bižuljsko 4.
NEMSKO DETELJO in otavo prodam ali oddam košnjo po dogovoru. Hadl, Novo mesto.
DELAVCA NEKVALIFIKIRANEGA za fizična dela, in trgovske pomočnike in pomočnice (kvalificirane delavce v trgovini), sprejemno v službo. Pisemne ponudbe osebno dostavite na naslov: Trgovsko podjetje IZBIRA, Novo mesto.
GOSPODINSKO POMOČNIKO iščem. Plaša 6000 do 8000 din mesečno, hrana in lepo stanovanje. Vse ostalo po zakonu (dopust, zavarovanje). Naslov dobite v ošl. odd. časopisa (634-60).
IZOBILA SEM komarji ključ od motorja Puch 175 cm, na hodniku pred kinom Krka v Novem mestu. 4. julija ob 18.30. Poštenega najditelja prosim, da mi ključ proti visoki nagradi vrne. Kovarčič Fani, Skočjan 7 pri Novem mestu.
OBVESTILA
Oddelek za notranje zadeve OLO Novo mesto obvešča vse kandidate, ki nameravajo opravljati vozniške izpite za vozilne motorni vozila, da izpita komisija ne bo delala od 15. 7. do 1. 8. 1960 in v tem času ne sprejema vlog. IZ PISARNE ONZ NOVO MESTO

Urška in povodni mož v Dobravi

V nedeljo je mladinski aktiv v Dobravi priredil »Nedeljo na Krki«. Plakati so pripravili, da bodo tekmovalci v čolni, tekme v plavanju, izvolitve Urške in beneske noč. Nekaj tedaj programa je moralo opustiti zaradi narasle in mrzle Krke. Vendar se je kljub temu zbralo veliko ljudi iz okolice. Ker ni bilo toka v plavanju, so nestrpno čakali izvolitve lepe Urške. Potem so čakali še povodnega moža, nato benesko noč... Skratka, ljudje so se zabavali in hvallili zdaj tega, zdaj onega, ki je bil med pridelitelji »Nedelje na Krki«.

Mladinski aktiv v Dobravi šteje dvajset članov. Ustanovljen je bil v jeseni 1959. Mladinci in mladinke, ki so že končali solo in sedaj delajo doma, so v jeseni začeli študirati Lihartovo županovo Misko. Upriporili so jo že za Novo leto. Potem so se spomnili na lasten orkester. Za-

čeli so kupovati instrumente. Danes že igrajo. V kratkem bodo ustanovili še čitalnico z dnevnim časopisjem in s knjigami. In potem... Nacrtno imajo dovolj. Potrebna je le dobra volja in pridnost, te pa jim ne manjka.

«Res nas je bolj malo,» je povedal predsednik LMS Dobrava Jože Bregar. «Toda z vsakim dnem jih bo več. Sedaj so prišli domov dijaki in študentje, ki so se vključili v našo organizacijo. Pomagajo nam z nasveti in pri delu.»

KOMBINAT ZA PREDELAVO MESA so začeli graditi v Koprivnici. Kot predvideno gradbeni načrt, bo novi objekt zgrajen do leta 1961. V njem bo zaposlenih 500 delavcev, ki bodo proizvedli letno 10.000 ton raznih izdelkov.

MIRIJA
LJUBIJANA

Ko še ni bilo dolenske železnice

Dandanes, ko nas najmodernejši avtobus po gladki avtomobilski cesti popelje v dobri uri iz Novega mesta v Ljubljano, si kar težko predstavljamo, da so še pred slabimi 70 leti naši predniki za isto pot potrebovali deset ur in več. In vendar je bilo tako. Železnice namreč ni bilo, tako imenovana pošta — kočija, v katero sta bila vprežena dva močna konja — pa je »odbrzela« navsezgodaj zjutraj iz dolenskega središča in se pricincala popoldan v Ljubljano, potem ko je kočijaž-postiljon med potjo nekajkrat izmenjal upehane konje.

Kakor piše zgodovinar Vrhovc, je prvo pošto ustanovil nemški cesar Maksimilijan

I. v prvi polovici XVI. stol. Ta je dal plemiški rodomu TORRIANI DE TASSIS (Thurn-Taxis) pravico, prevažati pisma po vseh nemških deželah.

Na Kranjskem je prvo pošto ustanovil avstrijski nadvojvoda Karel in l. 1573 je pošta prvič stekla iz Gradca v Ljubljano. Toda prva pošta je šla — peš. Jezdno pošto so uvedli pri nas šele petnajst let pozneje. Prva poštna cesta je pri nas vodila z Dunaja in Gradca preko Ljubljane v Gorico, druga pa iz Ljubljane skozi Višnjo goro, Trebnje, Novo mesto in Metliko v Karlovac. Ob potih je odhajala iz Ljubljane in se vračala iz Karlovca v terek. Kasneje so pošto prevzeli Habsburžani, kajti

tudi njim so dišali lepi dohodki, ki jih je donasala.

Ko so vprežali poštne vozove, sta bila običajno vprežena dva konja, le malokdaj en sam. Cim več konj je bilo namreč vpreženih, tem večjo potnino je potnik moral odrediti. Država je pošto močno ščitila. Zasebni vozniki na primer vse do 1782 niso smeli prevažati potnikov po poštinih cestah oziroma so to smeli samo pri določenih pogojih. Tudi roga niso smeli uporabljati; to je bilo dovoljeno samo poštanim voznikom-postiljonom. Pa tudi poštni uslužbenci in hlapeci so bili zaščiteni: oproščeni so bili vojaške službe in tudi drugih obveznosti, ki so sicer veljale za vse druge državljanje.

Dejali smo, da sta bila v poštini voz navadno vprežena po dva konja. Toda gospoda si jih je rada privoščila tudi več. Vrhovc piše, da se je baron Tauffrer vozil vedno s štirimi konji in kar dvema postiljonoma, grof Turjaški s šestimi, deželni glavar pa celo z osmimi konji. Francoska generala MERLIN in D'ESPAGNE pa sta se 1805 dala peljati iz Novega mesta na Otočec z osemnajstimi konji. Za to sta morala plačati celih 27 goldinarjev.

Na Kranjskem je bila samo ena velika pošta, in sicer v Ljubljani. Novomeška pošta je bila mala pošta. Ustanovljena je bila 1769, leta 1789 pa jo je kupil Jožef pl. Fichtenau. V tej rodomini je potem ostala skoraj sto let, dokler niso zgradili dolenske želez-

nice. Fichtenau je imel poštne urad v prtiličju svoje hiše na Glavnem trgu, zadaj pa je imel hleve in ope za vozove. Prvega avgusta 1833 se je poštini urad preselil v nekdanji kapucinski samostan, kjer je še danes, tri mesece zatem pa je bila pošta podržavljena.

Novomeški muzej hrani v svojem arhivu tri stare poštne vozovnice oziroma prijavnice za potovanje. Iz prve je razvidno, da se je neki Rohrmann 10. aprila 1860 ob devetih zvečer odpeljal iz Novega mesta proti Ljubljani, iz druge pa, da se je dva dni kasneje ob treh popoldan vrnil proti Novemu mestu na

nau in Arko; verjetno tedanji novomeški prost, 22. septembra 1863 ob devetih zvečer odpeljala proti Ljubljani in plača kakor poprej Rohrmann za vozovino vsak 5 goldinarjev in 60 krajcarjev.

Iz istih dokumentov je vidno tudi, da je smel potnik jemati s sabo le manjšo prtljago, da pa psov v voz ni bilo dovoljeno jemati. Kaditi je bilo med vožnjo dovoljeno le dobro zaprto pipo, in še to samo tedaj, če ni ugovarjal nihče od sopotnikov.

Starejši ljudje seveda novomeško pošto še pomnijo, saj so se z njo vozili, čeprav je bila precej draga. Proti koncu prejšnjega stoletja je veljala potnina iz Novega mesta do Ljubljane 3 goldinarje, 80 krajcarjev. Za ta denar bi dobil 1888 deset do enajst kilogovodine. Danes bi si najbrž marsikdo premislil, preden bi

Hrvaška poštna kočija v začetku 19. stoletja

vala njegov sedež. Pred prihodom v Trebnje — tu je bila prva postaja — je postiljon zahteval v rog in s tem opozoril, da se pošta bliža postaji. Tu je voz nekaj minut postal, da so lahko izmenjali konje, dobrodušni voznik pa tudi na potnike ni pozabil. Sklonil se je v voz in kar po domače zapovedal: »Alo, vsi se...« da ne bilo potem med vožnjo kakih nevsčnosti.

Nadaljnje postaje so bile še v Hudem pri Višnji gori in v Smarju.

»Obogon«, kakor se je reklo poštne vozi po domače, je tedaj odhajal iz Novega mesta ob pol petih zjutraj in pripeljal v Ljubljano popoldan. V Novo mesto je prihajal ob pol treh popoldne. Torej sta se nekje na sredji poti voza iz obeh smeri srečavala.

Potovanje ni bilo nič prijetno, zlasti ne pozimi, ko je bilo v vozu mraz. Primerilo se je tudi, da so pošto napadali. Posebno nevarna je bila v tem pogledu stehanska hosta okraj Trebnjega. Zato je bil postiljon tudi oborožen.

Kdor je zamudil novomeški »obogon« (Eilwagen), se je lahko peljal tudi z litjsko pošto. Ta je vozila do Litije, naprej pa si se peljal z železnico. Litjski voz, pravi drašično M. Kukman, je bil bolj ciganske sorte: bil je siromašnejši in je imel plateno streho, ki je frfotala v vetru. Prostorja je bilo v njem za štiri ljudi. Rvnejši ljudje so se vozili, kadar so imeli opravke, kar v kmečkem vozu, na Brezje pa celo na lojtrnem, kamor se je spravilo tudi po štirinajst ljudi. Če je bilo pa treba, so jo mahnil kajpada tudi peš v Ljubljano.

Ko je bila 27. septembra 1893 odprta železniška proga Ljubljana—Kočevje, je novomeška pošta vozila samo še do Grosupelja. Dobra pol leta zatem je stekla železnica tudi do Novega mesta. Zdaj je kajpada odbila zadnja ura tudi tej pošti, pač pa je vozila še naprej proti Beli krajini. To je trajalo tik do prve svetovne vojne, ko je 25. aprila 1914 Bela krajina dobila železniško zvezo z Novim mestom in Ljubljano.

Eler

Zgodovina pošte na Kranjskem. Ljubljanski Zvon, 1888.

»O. Skale: Novo mesto pred desetletji. Dol. list, 30. marca 1951, št. 13.

»Isti, Dol. list, 1951, št. 27.

»Dolenjske novice, 15. oktobra 1893, str. 163.

V naših tovarnah se zaposlujejo »roboti«

Industrija traktorjev in strojev je letos dobila nenavadnega »uslužbenca« — elektronskega »knjigovodjo«, ki ima na skrbi knjigovodstvo in evidenco, obračunava plače, opravlja razne računске operacije itd. V eni uri opravi 72.000 množitev, v pol dneva obračuna plače za 38.000 zaposlenih in vknjiži 35.000 postavk materialnega knjigovodstva.

Z avtomatskim aparati (elektronskimi »roboti«) proizvaja rafinerija v Sisku svoj znan »superplavi« bencin. Avtomatika pomaga predelovati nafto na Reki in v Slavonskem Brodu. Železarne na Jesenicah, v Sisku in Zenici imajo avtomatske naprave za kontrolo kvalitete. Tako naprava samo v Zenici prihrani (ker je znižala napake pri proizvodnji) 150 milijonov dinarjev na leto.

Konec varšavskega géta

(Nadaljevanje in konec)

6. maja: »Danes smo zlasti prečistili stanovanjske bloke, ki smo jih 4. maja pokončili s požigom. Čeprav že kar ni bilo pričakovati, da bi tu še našli žive ljudi, so našli celo vrsto bunkerjev, v katerih je bila peklenška vročina. Iz teh in drugih bunkerjev smo vsega zajeli 1553 Judov.«

Spričo odpora in v bitki, ki se je razvila, smo postrelili 356 Judov. V tej bitki so streljali Judje s pištolami in metali poljske jajčne granate.«

8. maja: »Če je bil boj z Judi in banditi prvih šest dni težaven, moramo ugotoviti, da zdaj zajemamo Jude in Judinje, ki so te dni vodili borbo. Ni ga več bunkerja, kolikor jih odpremo, ne da bi se v njem bivačoji Judje postavili po robu z razpoložljivim orožjem, z lahкими »trojnicami, pištolami in ročnimi granatami. Danes smo spet zajeli precej Judinj, ki so nosile v svojih jopicah odpete pištole.« Podpisani j' odločen, da veleskeje ne bo prej končal, preden ne bo prav poslednji Jud pokončan.«

10. maja: »Judovski odpor ni bil danes nič oslabilen. Varstveni policiji je uspelo zajeti delavnico, ki je izdelovala 10 do 11.000 eksplozivov in drugega streliva.«

13. maja: »Danes se je pokazalo, da pripadajo zajeti Judje in banditi tako imenovanim borbenim odredom. So sami mladi fantje in dekleta, od 18. do 25. leta. Ko smo zajeli neki bunker, se je razvila prava bitka, v kateri so streljali Judje ne samo s pištolami 08 in s poljskimi pištolami tipa Vis, marveč so tudi metali poljske jajčaste granate proti močim oborožene SS. Ko smo zajeli del posadke iz bunkerja in jo hoteli preiskati.

je neko dekle — kakor že tolikokrat — bliskovito seglo za svoje krilo in prineslo iz svoje jopice na dan jajčasto granato, jo odpolo in jo vrglo med može, ki so jo preiskovali, in že bliskovito skočilo v zavetje.«

15. maja: »Nasproti minulim nočem je bilo danes močnejše postreliti samo 6 ali 7 Judov. Poseben o'ček je uničil še poslednji nepoškodovani kompleks poslopj v gétu. Zvečer smo na judovskem pokopališču razstrelili, ozioroma požali kapelo, mrtvašnico in vsa stranska poslopja.«

Naslednji dan je poveril Stroop »zaključek ukrepov, ki jih je treba še izvesti«, policijskemu bataljonu III/23, po daljnopolisu pa je oddal poslednje poročilo esesovskemu in policijskemu generalu Friedrichu Krügerju v Krakovu:

»Nekdanje judovske stanovanjske četiri v Varšavi ni več. Skupno število prijetih in, kakor je dokazano, pokončenih Judov je 56 tisoč petinšestdeset.«

Esesovski general in gradbenj direktor Heinz Kammler je poskrbel, da so razvaline razstrelili in vso mestno četrt spremenili v izravnavno kamnito puščavo. Le redki Židje ki so prebegnili v drugo Varšavo in se lahko ondi poskrili, so preživeli grozo tistih dni, le nekateri so po deportaciji ušli stroju smrti v Treblinki in so lahko poročali o boju pogubljemih.

Kaj bi besede? V Nürnbergu je tožilec Walsh takole zaključil: »Tožilstvo bi lahko predložilo visokemu sodišču neznamo mnogo dokaznega gradiva o Židih, ki so umrli pod nacistično roko, vendar sem takih misli, da dodatno dokazno gradivo v ničemer ne bi spremenilo krivde tehle tu na zatožni klopi.«

Prototip sovjetske vesoljske postaje, na kakršnih bodo v bodočnosti pristajale medplanetarne rakete in vesoljske ladje.

Med trojico najbolj znanih sex-bomb ameriškega filma sodi prav gotovo razen Marilyn Monroe in Jane Mansfield še Mamie Van Doren, v Ameriki naturalizirana Flanka (na sliki). Za razliko od svojih dveh rivalinj, ki sta vzorni zakonski ženi, pa so opravljivi jeziki spleti okoli Mamieine glave venec pogosto zaljubljenec 37-letne žene, ki so ji posebno všeč kandidati za filmske igralce, katerim rada pomaga po svojih močeh do uspeha.

Dresirana ovca na cirkuški farmi Chipperfield v Angliji je povrgla majhno ovčko, ki so jo nato prepustili v skrb moli opiel Janet. Da se ta spozna na take reči, je lepo videti na gornji sliki, ko po dvajsetkrat na dan hrani malo kodrodolako stvarco po dudki. Čeprav tudi sama močno čiša mleko, se ga vzorno dojilja sploh ne prikaže, dokler le hoče piti mleka na nenavadna varovanja.

V slikovitem kraju Tobago, severno od Trinidada v Antiljskem morju, kjer je bilo nekoč slovito zatočišče morskih piratov, bodo sredi 150 različnih divjih živali posneli film »Swiss Family Robinson«, veselo parodijo na znano zgodbo o Robinsonu. Glavno vlogo je prevzela Janet Munro, ki jo vidimo na sliki v ustreznem kostumu in na zebra, ki so jo v ta namen pripeljali iz Hollywooda. S svojo pojavo je žival prestrašila vse domačine, ki takšne »zverine« še nikoli niso videli.

Studentke v Bostonu v ZDA so začele z neumnostjo, ki se je kmalu razširila po vsej Ameriki. Na kolena so si bolj ali manj umetniško začele upodabljati v oljni tehniki portrete svojih junakov in princev iz sanj ali resničnosti. Pri hoji ali drugačnem premikanju kolen delajo tudi narisani obrazi različne grimase, ki povzročajo »seveda« salve smeha. Kroničarji pa ne povedo, kako gre tem studentkam sicer v šol in pri študiju.

Otroški voziček na gornji sliki ne pozna nobenih zaprek. Bil je razstavljen na sejmu novih izdelkov v Versaillesu v Franciji. Njegova 3 kolesa delujejo neodvisno in z lahkoto vozijo prek vseh lukenj in razpok. Hkrati je tudi zelo praktično vozilo, ker ga lahko v pol minute razstavijo in prenesejo v srednjevelikem kovčku na poljubno mesto.

NEKAJ OKROGLIH

RIBIŠKA

»Pankracij je ujel ribo, jo potegnili na suho, tedaj pa mu je riba rekla...«

»Neverjetno!«

»Kaj neverjetno? Da je riba spregovorila?«

»Ne, ampak da je ujel ribo...«

V COLNU

Oh, dragi, ko bi se mogli tile najini trenutki osamljenosti srede raztegniti v neskončnost...«

»Nikar ne imej takih želja, Kunigunda! Ne veš, da plačava čoln od ure!«

V PRAGOZDU

Sredi afriškega pragozda zasliši raziskovalec bobnanje, pa prestrašeno vpraša podnika-domačina: »Kaj pa to pomeni? Ali sovražniki sklicujejo svoje bojovnike?«

»Nič se ne bojte, mister! To je samo prenos nogometne tekme.«

VAZEN POGOJ

»Očka, zakaj mi pa ne puščiš, da bi opravila šoferski izpit? Saj sem že dovolj stara.«

»Ti si že dovolj stara, ampak avto še ni.«

MED DEDKI

»Takoj mi vrni moj vlakec. Če ne te bom svojemu vnuku zatožil.«

KREMA ZA ROKE

»Ljuba sosedca, če ni vaša skrivnost: kaj pa uporabljate, da imate tako mehke in bele roke?«

»Moža!«

»Moža!«

»Seveda, on mora pomivati in ribati...«

MODERNA KLETVINA NA VASI

»Bog daj, da ti pocrkajo vse lampe v radijskem aparatu!«

SKRBI V ATOMSKI DOBI

»Ljubi mož, pa si prepričan, da si se okrcal na ladjo za Split, ne pa v kako vesoljsko?«

— Ne verjamem, da bo dovolj 20.000 na mesec, tovariš direktor! Ker ne znam stenografirati in ne obvladam strojepljiva, boste razumeli, da me bo stalo veliko več truda, če bom hotela dohajati delo...«

Brivska

— In pazi, da se ne boš spet uredal v prst, ko si takšna neroda!

PIŠE: Drago Dresnje

ZAKAD OBALI NA VASI

PIŠE: Milan Maver

25.

Ko je vse pretehtal, je sklenil, da bo Nemca zalezoval. »Tako ali tako se m' raz vrniti k taboru, da nam česa ne izmakne,« je pomislil. Namesto po stari poti je stekel do zaliva. Še preden sta ga mogla prijatelja opaziti, se je sklonil za kamnito ogrado in se začel plaziti proti šotoru. To, kar je zagledal, ga je osupnilo.

Nemec za skalo grabil z rokami po zemlji. Kmalu za tem je privlekel železno škatlo, vse sprjeto od zemlje in porjavelo. Nato je jamo naglo zasul. Pogledal je proti zalivu in tja na nasprotni breg, kjer je bil malo prej Mišo. Ko se je prepričal, da ga nihče ne vidi, je naglo dvignil škalo. Morala je biti kakaj težka, ker jo je komaj nesel proti svojemu šotoru.

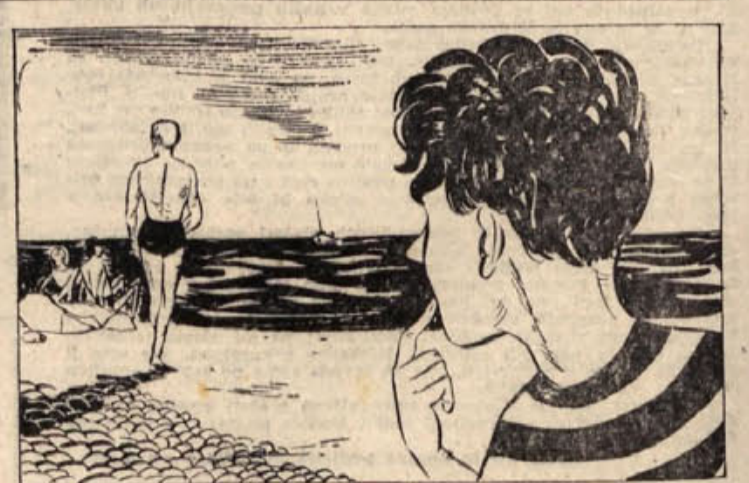
26.

Mišo je bil razburjen, a tudi zadovoljen, ker je bil priča temu prizoru. Umaknil se je in ko je bil Nemec pod svojim šotorom, se je vzravnal in vračal k taboru. Nalašč je bil glasen. Na drugi strani ograde se je zaslišalo piljenje in zamolkli udarec.

Takoj zatem se je Nemec spet prikazal. Veselo nasmehan ga je poklical. Mišo je abogal.

»Tule sem napravil jamo za školjke,« je začel. »Ali mi lahko pomagata zbirati školjke. Plačal vam bom.«

Ne smem se izdati, da vem, je pomislil Mišo. »Seveda, rade volje,« je raket. »Z veseljem vam bom pomagal. V šolo hodimo in bi se radi kaj naučili.«

27.

Nemec je bil zadovoljen. Prepropljal je Mišo po ramji in mu naročil, naj pazi na njegove stvari. Odnese! je prtljago v šotor in se poja... v kopa'kah. Jdpravi! se je v zaliv, kjer sta le kopala Bojan in Jure. Zunaj na morju se je pravkar prikazal motorni čoln.

Mišo je gledal za Nemcem. Kaj je bilo v škalti? Gotovo tisto, kar je skrnil v času vojne, ko je bil vojak in je streljal iz rogov in »nkarjev na nem bregu.

Mikalo ga je, da bi se »plazil v tujeve šotor. Toda Nemec je spodaj na orčuju stalno pogledoval sem. Seic zdaj je opazil, da je postajal svoj šotor tako, da se mu ne more nihče približati, ne da ga bi videl z obale.